Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 116 (8. 545) ◆ 1994 йил 30 сентябрь, жума Сотувда эркин нархда

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов республикада биринчи бўлиб пахта тайёрлаш йиллик режасини бажарган Китоб тумани меҳнаткашларига табрик йўллади.

● Кеча биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг биринчи мажлисида бу сайловга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш асосий тадбирлари режаси тасдиқланди, бошқа масалалар кўриб чиқилди.

● 28 сентябрь куни Тошкентдаги Н. Семашко номидаги тиббий тикланиш ва физиотерапия илмий-текшириш институти ташкил этилганлигининг 75 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Бош вазир ўринбосари Саидмухтор Саидқосимов Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг институт жамоасига табригини ўқиб берди.

● Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлар академияси ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти ташкил этилганлигининг 70 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

● «Спорт» ҳафтаномасининг олти мингинчи сони чиқди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Бугун Абхазияда Озодлик куни байрам қилинмоқда.

● Грузия парламенти мамлакат раҳбари Эдуард Шеварднадзега ишончсизлик билдириш масаласини муҳокама этмоқда.

● Россия билан Беларусь ўртасида тезюрар йўловчи поездлар темир йўл шохобчасини барпо этиш юзасидан бу икки мамлакат, шунингдек, Ғарбий Европа давлатлари ўртасида битим имзоланди.

● Тожикистонда муҳолифатчи сиёсий маҳбуслар учун авф эълон қилинди.

● Кеча кечқурун Москва давлат университети биносида ёнғин чиқди. Россиядаги бу энг йирик ўқув юртларидан бирининг кутубхонаси деярли тўла ёниб кетди.

ХОРИЖДА

● Бугун Россия Президенти Борис Ельциннинг АҚШга расмий ташрифи ниҳоясига етди. У Сиэтлдан ватанига қайтиб келар экан Ирландияда бироз муддат тўхтаб, бу мамлакат раҳбарлари билан музокаралар ўтказади. Вашингтонда Россия билан АҚШ ўртасида «Иқтисодий тараққиёт учун шериклик» битими, шунингдек, «Европада стратегик барқарорлик тўғрисида» қўшма баёнот имзоланди.

● Бугун Тожикистон Олий Кенгашининг раиси Имомали Раҳмонов Нью-Йоркда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг 49-сессиясида ўз мамлакатидаги можарони ҳал этиш юзасидан таклифларини баён этади.

● 28 сентябрда Болтиқ денгизида чўкиб кетган «Эстония» кемасида бўлганлардан ҳозиргача 126 киши тирик ҳолда қутқарилди. 42 кишининг жасади топилди. 796 киши эса бедарак йўқолган ҳисобланмоқда. Бу бедарак йўқолганларнинг тирик қолганлигига ишонч йўқ ҳисоб.

● НАТОга аъзо бўлган мамлакатлар ташқи ишлар вазирлари Бельгиянинг 55 ёшли ташқи ишлар маҳкамасининг раҳбари Вилли Клаасни Шимолий Атлантика блокининг Бош котиби этиб тасдиқладилар.

● Франкфуртда Германия банклари уюшмаси билан Россиянинг «Газпром»и ўртасида бу концернга Уренгойда газкимёвий мажмуа қурилиши учун 1 миллиард марка миқдорида кредит ажратиш тўғрисидаги битим имзоланди.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

СУРАТДА: Президент Ислом Каримов ЕХҲК Бош котиби Вильгельм Хойнк ва юқори лавозимли шахслар қўмитасининг ижрочи раиси Пауло Брунини қабул қилди. А. Зуфаров (ЎзА) олган сурат.

28 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгаши Бош котиби Вильгельм Хойнк ва юқори лавозимли шахслар қўмитасининг ижрочи раиси Пауло Брунини қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари меҳмонларни халқаро анжуман ўз ишини бошлагани билан қутлаб, унинг ишига муваффақият тилади.

— Ўзбекистон Осиё қитъасида жойлашганига қарамасдан, ЕХҲКга аъзо бўлганининг сабаблари бор, — деди Ислом Каримов. — Дунёда тинчлик барқарор бўлиши, инсон ҳуқуқлари ҳимоя қилиниши учун катта ишларни амалга ошираётган ЕХҲК фаолияти бизнинг эзгу истак ва хоҳишларимиз билан муштаракдир. Шунинг учун ҳам биз 1992 йилда бу нуфузли халқаро ташкилотга аъзо бўлиб кирдик.

Вильгельм Хойнк ва Пауло Бруни самимий қабул учун миннатдорлик билдириб, ЕХҲК билан ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш борасида Ўзбекистонда қилинаётган ишларни юқори баҳолади. Тошкентда ўтаётган халқаро семинар бу алоқаларнинг янги поғонага кўтарилишига яқиндан ёрдам беради, деб умид билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комилов, Ўзбекистоннинг Германия Федератив Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси С. Сафоев иштирок этди.

* * *

28 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Америка Қўшма Штатларининг Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгашидаги делегацияси раҳбари Самуэль Браунни қабул қилди.

Ислом Каримов суҳбат чоғида АҚШ делегациясининг ЕХҲК семинарида иштироки алоҳида аҳамиятга эга эканини таъкидлади.

— Турли қитъаларда бўлсак-да, — деди Ислом Каримов, — ўзаро ҳамжиҳатлик йўлида улкан ишларни амалга ошираётган ЕХҲК билан ҳамкорлигимиз мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантиришга хизмат қилиши шубҳасиз.

Самуэль Браун самимий қабул учун миннатдорлик изҳор этиб, ЕХҲКнинг мазкур семинари муваффақиятли ўтаётганини таъкидлади. Бу анжуман кўплаб мамлакатлар, жумладан, Ўзбекистон ва АҚШ ўртасидаги ҳамкорлик муносабатларининг янги босқичга кўтарилишига хизмат қилади, деб ишонч билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комилов, Ўзбекистон Республикасининг Германия Федератив Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси С. Сафоев ҳамда бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ МЕҲНАТИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШГА ОИД ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Жамият турмушида ва ёш авлодни тарбиялашда умумтаълим мактаблари ўқитувчиларининг тутган ўрнига алоҳида аҳамият бериб, шунингдек, педагог ходимларнинг муқим ўрнашиб қолишлари учун зарур шароитларни яратиш мақсадида:

1. 1994 йилнинг 1 октябридан умумтаълим мактаблари ўқитувчилари ва раҳбарларининг иш ҳақи меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф сеткаси бўйича малака даражасини ошириш ҳамда қўшимча ҳақ ва устамалар тизимини тартибга солиш ҳисобидан ўртача 20 фоиз оширилсин.

2. Иш ҳақини ошириш билан боғлиқ харажатлар республика бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилсин.

3. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида ушбу Фармонни рўёбга чиқаришга, шунингдек, олий ва ўрта махсус таълим ходимларининг иш ҳақига қўшимча ва устамаларни тартибга солиш масалаларига оид қарор қабул қилсин.

4. Мазкур Фармон ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1994 йил 28 сентябрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИ МЕҲНАТИГА ҲАҚ ТЎЛАШ ШАРТЛАРИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Умумтаълим мактаблари ўқитувчиларининг меҳнатини рағбатлантиришга оид тадбирлар тўғрисида» 1994 йил 28 сентябрдаги Фармонини бажариш ва халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлашни тартибга солиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. 1994 йилнинг 1 октябридан бошлаб умумтаълим мактаблари ўқитувчилари ва раҳбарлари учун меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф сеткаси бўйича ҳозир амалда бўлганга нисбатан бир разрядга оширилган лавозим маошларининг янги миқдорлари жорий қилинсин.

2. 1994 йилнинг 1 октябридан бошлаб Халқ таълими ходимлари учун ҳозир амалда бўлган устамалар ва қўшимча ҳақларнинг иш ҳақига нисбатан фоиз ифодасида табақалаштирилган янги миқдорлари белгилансин. Шу мақсадда:

Халқ таълими ходимлари лавозимлари, қўшимча ҳақлар турлари ва миқдорларининг рўйхати;

Ўқув машғулотлари ўтказиш учун меҳнатга ҳақ тўлашнинг соатбай ставкалари тасдиқлансин.

3. Тасарруфида ўқув юртлари бўлган вазирликлар ва идоралар иш ҳақининг оширилган миқдорларининг, шу жумладан устамалар ва қўшимча ҳақларнинг ўз вақтида тўланишини таъминласинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги кўрсатилган мақсадлар учун бюджетдан зарур маблағлар ажратсин.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосарлари С. Саидқосимов ва Б. Ҳамидов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1994 йил 29 сентябрь.

* * *

Эслатма: мазкур қарорга иловалар «Маърифат» газетасида эълон қилинади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЕВРОПАДА ХАВФСИЗЛИК ВА ҲАМКОРЛИК КЕНГАШИНИНГ ТОШКЕНТДА ЎТАЁТГАН СЕМИНАРИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

ТАБРИГИ

Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгашининг Тошкентда ўтаётган семинари қатнашчиларини самимий қутлайман ҳамда бу анжуман сиёсий ҳаётда муҳим воқеа бўлади ва Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгаши иштирокчилари бўлган давлатлар ўртасидаги ҳамкорликнинг янада ривожланишига хизмат қилади, деб ишонч билдираман.

Мазкур семинарнинг Ўзбекистон пойтахтида ўтказилиши республикамизнинг бундан буён ҳам жаҳон ҳамжамиятига жипслаша бориш истагининг, эркин бозор иқтисодиётига суянган, тинчликсевар ташқи сиёсатни амалга ошириладиган демократик, дунёвий жамият қуриш йўлидаги сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларнинг босқичма-босқич амалга оширилаётганининг яна бир яққол далилидир. Биз бу вазифаларнинг мураккаблигини яхши англаймиз. Бошқа мамлакатлар халқлари юз йилликлар давомида босиб ўтган йўлни Ўзбекистон халқи тарихан жуда қисқа вақт ичида босиб ўтиши керак. Бинобарин, халқимиз бу борада ўз йўлини танлашга, ижтимоий тузилишнинг мамлакат тарихи, маданияти, шуурига мос келадиган ўз тажрибасини юзага чиқаришга ҳақлидир.

Биз мустақилликка эришилганидан бери ўтган вақт мобайнида Ўзбекистон ижтимоий ҳаётида эришилган энг муҳим ютуқлардан бири — миллатлар ва эътиқодлар ўртасидаги тотувликнинг таъминланиши, деб биламиз. Бу — мамлакат ичкарисидаги тинчлик ва барқарорликнинг асосидир.

Семинар қатнашчилари ўзбек тупроғида бўлган пайтларида бу ўлка бунёдкорлик меҳнати билан банд, фарзандларининг хавфсизлиги ва уларнинг келажагидан кўнгли тўқ, бир-бирига дўст, меҳрибон инсонлар диёри эканига амин бўладилар, деб умид қиламан.

Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгашининг Марказий Осиё давлатларидаги анжуманларини якунловчи Тошкент семинари давлатларнинг нуқтаи назар ва позициялари бундан буён янада яқинлашувига хизмат қилишига, олдимизда турган муаммоларни ҳал этишдаги интилишларимиз умумий эканини намойиш қилишига ишончим комил.

Чин қалбимдан семинар иштирокчиларига ишларида самара ҳамда олижаноб ниятларини рўёбга чиқаришда муваффақиятлар тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.
Тошкент шаҳри,
1994 йил 28 сентябрь.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

28 сентябрда Тошкентда ЕХҲК семинари тантанали вазиятда очилди. Уни ташқи ишлар вазири А. Комилов очди. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари С. Саидқосимов мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг семинар қатнашчиларига йўллаган табригини ўқиб эшиттирди.

Анжуманда 30 га яқин мамлакатдан келган 70 га яқин вакил, кўпгина халқаро ташкилотлар, ҳукуматга тегишли бўлмаган ташкилотлар, хорижий давлатларнинг мамлакатимиздаги элчилари иштирок этмоқда. Бу қизиқиш албатта бежиз эмас. Зеро, Ўзбекистоннинг халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлиги тобора мустаҳкамланмоқда. У жаҳон ҳамжамиятида ўзининг муносиб ўрнини эгаллаяпти.

Семинарнинг биринчи йиғилишида ЕХҲК Бош котиби Вильгельм Хойнкнинг «Янгиланган ЕХҲК ва унинг барқарорликни таъминлашга қўшаётган ҳиссаси: имкониятлар ва муаммолар», Стокгольм илмий-тадқиқот институти директори Адам Д. Ротфельднинг «ЕХҲКнинг тадрижий ривожи: анъаналар ва ўзгаришлар», Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комиловнинг «Ўзбекистон Республикасининг ЕХҲК фаолиятига концептуал ёндашуви» мавзуларидаги маърузалари тингланди.

* * *

Анжуманнинг тушдан кейинги йиғилиши ЕХҲКнинг янги вазиятдаги фаолиятига бағишланди. Унда Венгрия Ташқи ишлар вазирлиги вакили Ш. Мезарошнинг «ЕХҲК аҳамиятининг ортиб бориши: олий даражадаги Будапешт учрашуви», Туркия Ташқи ишлар вазирлиги вакили В. Тулуннинг «ЕХҲК ва ҳамкорлик асосидаги хавфсизлик тизими», Ўзбекистон Республикаси адлия вазири А. Мардиевнинг «Ўзбекистон Конституцияси — Ўзбекистонда янги жамият қуришнинг ва демократик ўзгаришларнинг кафолати», ЕХҲК юқори лавозимли шахслар қўмитаси раиси П. Брунининг «ЕХҲК: янги мақсадлар, тизимлар ва тадбирлар» мавзуидаги нутқлари тингланди. Нутқлар юзасидан мунозаралар бўлиб ўтди.

* * *

29 сентябрда Тошкентдаги Халқлар дўстлиги саройида Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик кенгашининг анжумани ўз ишини давом эттирди. Швеция, Ўзбекистон, Тожикистон, қатор халқаро ташкилотлар вакиллари турли мавзуларда маърузалар қилдилар. Улар юзасидан мунозаралар бўлиб ўтди.

Анжуманнинг тўртинчи йиғилиши «ЕХҲК ва Марказий Осиёнинг минтақавий муаммолари» мавзусига бағишланди. Халқаро ташкилотлар вакиллари, Тошкентдаги жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети талабалари иштирокида мунозара бўлиб ўтди.

Бугун анжуман ўз ишини туғаллайди.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

Кеча йигирма биринчи чақириқ халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашининг ўн олтинчи сессияси бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳар ҳокими К. Н. Тўлаганов сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг Тошкент шаҳар Кенгаши ўн бешинчи сессиясида сўзлаган нутқида баён этилган танқидий мулоҳаза ва таклифларини бажариш юзасидан тадбирларнинг ижроси ҳақида ахборот берди.

Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари — шаҳар ҳудудий коммунал-фойдаланиш бирлашмасининг бош директори Р. Ҳикматуллаев депутатларга шаҳар хўжалигини 1994-1995 йил кузги-қишки мавсумида ишлашга тайёрлиги тўғрисида ахборот берди.

Сессия халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашига сайловлар бўйича сайлов округлари сонини тасдиқлади ҳамда халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашига сайловлар бўйича шаҳар сайлов комиссиясини ташкил этди.

Сессияда бошқа масалалар ҳам кўрилди.

(Сессия тўғрисидаги батафсил ҳисобот газетада эълон қилинади).

* *Обуна—95*

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»ГА ЁЗИЛДИНГИЗМИ?

Азиз ва қадрли муштарийлар!

Шу кунларда барча нашрлар қатори ўзингиз севган «Тошкент оқшоми» газетасига ҳам обуна давом этмоқда. Газетани келаси йилнинг 1 январидан мунтазам равишда олишни истасангиз айни шу кезларда шаҳримиздаги алоқа бўлимларига бориб обунани расмийлаштириб қўйсангиз айни муддао бўлар эди. Шунда Сиз мустақил давлатимизнинг гўзал пойтахтида бўлаётган ҳар бир янгилик ва воқеалардан ўз вақтида хабардор бўлиб борасиз. Бинобарин, «Оқшом» газетаси ўзининг кўп йиллик анъаналарига содиқ қолиб, келгуси йилда ҳам қатор янги рукнларни ўз муштарийлари диққатига ҳавола этади.

«Темирни қизиғида бос», деган ажойиб бир гап бор. Шундай экан, қадрли мухлислар, обуна мавсуми кетаётган шу кезларда нашрлар орасидан ўзингиз танлаб олган «Тошкент оқшоми»га обуна бўлишга шошилинг!

Яна бир гап: борди-ю обуна билан боғлиқ бирор муаммо келиб чиқадиган бўлса «Тошкент почтаси» давлат ишлаб чиқариш корхонасига — 33-47-49 рақамли телефонга ёки таҳририятга — 33-29-70 рақамли телефонга қўнғироқ қилишингиз мумкин. Нашрларни етказиб бериш ҳусусида ўзингиз истиқомат қиладиган жойдаги алоқа бўлимларига мурожаат қилинг.

Гапимизни мухтасар этиб «Тошкент оқшоми»нинг обуна нархларини эслатиб ўтмоқчимиз:

- Бир йилга — 264 сўм.
- Олти ойга — 132 сўм.
- Уч ойга — 66 сўм.

«Тошкент оқшоми»нинг индекси — 64690.

ЮКСАК МУКОФОТЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Фармонига биноан, халқ таълимини ривожлантириш, ислоҳ қилиш, ёш авлодга таълим бериш, уларни ватанпарварлик, дўстлик, миллий истиқлол ва ижтимоий тараққиёт ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш, педагог мутахассислар тайёрлашда ватан олдидаги фидокорона хизматлари, жамоат ҳаётида фаол иштирок этаётгани учун ҳамда республика халқ таълими ходимлари куни муносабати билан республиканинг халқ таълими соҳасида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимларидан катта гуруҳи давлатимиз мукофотлари билан тақдирландилар. Жумладан, Тошкент шаҳридан қуйидагилар ана шундай юксак мукофотларга сазовор бўлдилар:

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ

Асқарова Мазлума — Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти кафедра мудири;

Аҳлидинов Рустам Шеренович — Давлат таълими стандартлари бўйича республика инспекцияси бошлиғи;

Иброҳимова Ольга — республика ўқувчилар саройи директори;

Қурбонова Шарифа — Тошкент шаҳар болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази тўгарак раҳбари;

Шарипова Мели — Шайхонтоҳур туманидаги 59-ўрта мактаб ўқитувчиси.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ЎҚИТУВЧИСИ» УНВОНИ

Акбаров Озод — Тошкент шаҳар қурилиш лицейи директори;

Гадойбоев Шораҳим — республика ўқув-методика маркази етакчи методисти;

Михайлов Юрий Алексеевич — Мирзо Улуғбек туманидаги 211-ўрта мактаб ёшларни ҳарбий чақириққа қадар тайёрлаш бўйича раҳбари;

Ниёзметова Туйғун Расуловна — А. Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш марказий институти кафедра мудири;

Саитмуротова Фотима Саидорип қизи — Шайхонтоҳур туманидаги 157-ўрта мактаб ўқитувчиси;

Сеитниёзова Азиза Икромовна — Мирзо Улуғбек туманидаги 55-ўрта мактаб ўқитувчиси;

Қаюмов Рашид — Тошкент шаҳар 106-заиф эшитувчи болалар махсус мактаб-интернати тарбиячиси;

Яструбинецкий Борис Аронович — Мирзо Улуғбек туманидаги технологик коллежнинг бош мудири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ

Асқаров Маҳаматдиёр Нуритдинович — 1-Тошкент индустриал педагогика техникуми ўқитувчиси;

Жалолова Дилором Азимовна — Собир Раҳимов туманидаги 522-болалар боғчаси тарбиячиси;

Ланина Татьяна Кирилловна — Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг бўлинма бошлиғи;

Мусаев Паёз — Т. Н. Қори-Ниёзий номли Ўзбекистон педагогика фанлари илмий-тадқиқот институтининг бўлим мудири;

Раҳимов Муҳаммад — 2-ҳунар-техника билим юрти ишлаб чиқариш таълими устаси.

* *1 октябрь—Халқаро қариялар куни*

УЛАР ҲАМИША ИЗЗАТДА

Кексаларни ҳурматлаш, доимо уларнинг хизматида бўлиш Шарқ халқлари ҳаётида азалий ва мустаҳкам одат саналади. Режалаштирилаётган ҳар қандай ишда қариялардан маслаҳат сўралади, уларнинг оқ фотиҳасини оладилар. «Қари билганни пари билмас» деб бежиз айтилмаган.

Ҳар йили 1 октябрь бутун жаҳон бўйлаб Халқаро қариялар куни сифатида кенг нишонланади. Албатта, бизнинг юртимизда ҳам донишманд Шарқнинг энг гўзал қадриятлари ватани сифатида шу куни кўплаб хайрия тадбирлари ўтказилади. Жумладан, бу гал ҳам шаҳримиз миқёсида барча туманларда меҳр-шафқатга муҳтож қарияларнинг хонадонларига бориб ҳол-аҳвол сўраш, қаровчиси йўқ кексаларга қишлик мева-сабзавотларни бепул тарқатиш, уларни кийим-кечаклар билан таъминлаш кўзда тутилган. Бу тадбирларга шаҳар Қизил Ярим Ой жамиятининг бўлимлари ва туман ҳокимликлари жалб қилинган. Қизил Ярим ой жамиятининг тасарруфидаги ҳар бир қарияга бепул шакар тарқатилмоқда, зарур бўлганда эса туман ҳокимликларининг ёрдами билан уларнинг уйлари таъмирланиб, иссиқ сув ва газ билан узлуксиз таъминлаш кафолатланади. Ҳамза туманида қариялар учун юқорида айтилган ғамхўрликлар билан бирга 150 дан ошиқ фахрийлар анъана бўйича «Оқшом» газеталарига бепул обуна ҳам қилинди. Акмал Икромов туманининг маданият ва истироҳат боғига 200 дан кўпроқ кексалар таклиф этилиб, байрам дастурхони ёзилади. Уларга 50 килограммдан картошка ва бошқа маҳсулотлар, шунингдек бепул дори-дармонлар тарқатилади. Мирзо Улуғбек ва Юнусобод туманларида ҳар бир қарияга моддий ёрдам сифатида 100 сўмдан пул топширилади, 6 октябрь куни эса «Чанбайжан» номли Ўзбекистон — Хитой қўшма корхонаси (директори Ғайрат Йўлдошев) ҳомийлигида кўплаб қизиқарли тадбирларни ўз ичига олган хайрия кечаси бўлиб ўтади. Ундан тушган маблағлар эса тумандаги фахрийларнинг эҳтиёжлари учун сарфланади. Юришга имконияти бўлмаган кишилар учун бир нечта ногиронлар аравачалари ҳам ажратилган.

Ботир ҲАЙДАРОВ.

* Пойтахтимиз меҳмонлари

ЮРТДОШЛАРИМНИ ЙЎҚЛАБ КЕЛДИМ

● Мустақил диёримизнинг хорижий давлатлар билан алоқалари кучайиб борган сари пойтахтимизга чет эллардан келаётган меҳмонлар кўпаймоқда. «Австралиядаги ўзбеклар Ассоциацияси» раиси Бахтиёр Ҳасан билан Тошкентда танишиб, суҳбатлашдик.

— Хуш келибсиз, муҳтарам меҳмон. Айтингчи, Тошкентда тайёрадан тушаётганингизда кўнглингиздан қандай ўй-хаёллар кечди?

— Ташаккур. Ўзбекистонга илк бор келишим. Тайёра Ватаним тупроғига қўнганда жуда ҳаяжонда эдим. Ўзингиз айтинг, она диёрингнинг ҳавосидан нафас олиб, юртинг жамолини кўриш, қариндош-уруғларинг билан дийдорлашишдан ўзга бахт бормикан. Ана шу бахт менга насиб этди.

— Ўзингиз ҳақингизда гапириб берсангиз.

— Мен 1960 йилда Шинжон Уйғур автоном туманининг Ғулжа шаҳрида туғилганман. Касбим муҳандис. 80-йилларнинг ўрталарида Австралияга кўчиб кетганмиз. Оилам, 2 қизим бор. Ҳозир «Австралиядаги ўзбеклар Ассоциацияси» раисиман.

— Бу жамоа қандай вазифаларни бажаради?

— Ассоциация ўзига 30 дан ортиқ ўзбек оиласини бирлаштирган. Асосий мақсад ўзбеклар орасида миллий урф-одатлар, маданият ва санъатни сақлаб қолиш, тарғиб қилиш ва ўрганишдан иборат. Ўзбек тилини ўқитиш мактаби ҳам очилган. Мактабга Ассоциациянинг барча аъзолари, фаоллари ва уларнинг фарзандлари қатнайдилар. Ўзбек тили кирилл алифбоси асосида ўргатилади. Бундан ташқари, миллий байрамларга бағишлаб турли тадбирлар ўтказамиз.

Биз доим Ўзбекистондаги ўзгаришлар билан танишиб бораяпмиз. Шундай экан, бу диёрда лотин алифбосига ўтилса бизда ҳам лотин тили ўргатилиши йўлга қўйилади.

— Австралияда яшовчи ватандошларимиз ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Ҳозирги кунда Австралияда яшовчи туркистонликларнинг аксарияти 70-йилларнинг ўрталарида Шарқий Туркистондан турли сабабларга кўра шу мамлакатга бориб қолишган. Ватандошларимиз турли соҳаларда хизмат қиладилар. Улар гарчи Ватандан йироқда бўлсалар ҳам, миллий урф-одатларни, тилни, маданиятни яхши сақлашган.

Юртдошларимиз миллий байрамларни, ҳайит айёмларини катта тантана билан нишонлайдилар, тўй маросимлари ҳам худди шу ердагидек ўтказилади.

Австралияда бизнинг Ассоциациядан ташқари ўша ерда яшовчи туркий халқларни (ўзбек, уйғур, татар) бирлаштирувчи «Австралия — Туркистон Ассоциацияси», 100 дан ортиқ оилани бирлаштирувчи «Австралиядаги татарлар» жамияти ҳам бор.

— Австралия ҳукуматининг юртдошларимизга муносабати қандай?

— Ижобий. Ҳукумат бизларнинг ҳар қандай таклифларимизни қўллаб-қувватлайди, ташкил этилган тадбирларимизда иштирок этади. Австралиядаги ватандошларимиз учун махсус масжид ҳам қуриб берилган.

— Ўзбекистонга биринчи марта келишим дедингиз. Илк таассуротларингиз ҳақида ҳам билишни истардик.

— Бу таассуротларни сўзлашим қийин. Чунки ҳаяжондан кўзларим ёшга тўлади. Қариндошларим билан юз кўришдим. Юртимнинг гўзаллиги мени мафтун этди. Мустақил Ўзбекистон пойтахти Тошкентни кўриш, бу гўшада хумордан чиққунча сайр қилиш, тошкентликлар билан мулоқотда бўлишни орзу қилардим. Минг шукрки, шу орзуимга эришдим.

Нонбахон АЗИЗОВА.

* Ибратли ҳикоятлар

МУБОРАК СЎЗ

Чойхонада гурунглашиб ўтирганлардан бири пиёлага чой қуяркан, гап қотди:

— Мамажон нима деб юрибди?

— Нима дебди? — сўради Зафар ака, — у бўлар-бўлмасга гапирадиган унақа одам эмаску?

— Шунга ҳайронман, — деди чой қуяётган Миралим, — Абдуолим, сенинг шаънингга яхши бўлмабди-да. Бир маҳаллада бўлсак...

— Хўп, нима дебди? — бетоқатланди Абдуолим.

— Э, ўғлинг жуда бетаъсирмиш. Ўзингга ўхшаб тарбиясизмиш. Унинг ўғли тилломиш. Тилло бўлгани учун ўғлингни ургандир-да.

Абдуолим оиласига гард тегишини истамасди. Ҳозир ҳам қони қайнаб, сакраб туриб кетди.

— Чакки қилдинг, — деди Зафар ака, — арзимаган гапга икки оғайнининг ўртасига совуқчилик тушириб нима қиласан?!

— Эй, — Миролим қўл силтади, — Мамажонни ўзи бир боплаш керак. Ҳеч илтимосимга кўнмасди.

Абдуолим кириб борганда Мамажон томорқасини чопаётган эди.

— Ҳей, — деди Абдуолим, — ўғлингни тийиб қўясанми ёки йўқми? Ўғлимнинг оғзи-бурнини қонатибди. Ўғлинг тилла бўлса, меники тупроқми?

Мамажон кетмонини қўйиб, яқин келди.

— Кел ўртоқ, ассалому алайкум. Тинчмисан? — Мамажон сўрашгани қўл узатди.

— Сен аблаҳ экансан, Мамажон. Ўзингни осмондан тушганман деб ўйлайсанми? Истасам сени ҳозир ечинтириб, сазойи қиламан.

Мамажоннинг ғазабдан кўзлари пирпираб кетди. Лекин бир амаллаб ўзини қўлга олди. Ҳазилнамо гапирди:

— Ўртоқ, нима бўлди, ўзи? Бундоқ тушунтиргин. Жуда сазойи қилгинг келса ўзим ечиниб тайёр бўлиб тураман.

— Нимасини тушунтирай? Ўғлим ўзимга ўхшаган бетаъсирлигиними?!

Сан-ман авжига чиқди. Одамлар йиғилди. Биров у томон, биров бу томон бўлди. Абдуолим қизариб-бўзариб турганда биров енгидан тортди. Қараса ўғли, Абдуғани.

— Сен нима қилиб юрибсан? — ўшқирди Абдуолим.

— Ўртоғим Мирзажондан кечирим сўрагани келдим. Ҳаммасига ўзим айбдорман. Мендан ўтди, — деди у.

Абдуолим нима дейишини билмай қолди. Мамажон саловот айтди: «Яхшиям бирор нарса деб юбормадим-а».

Абдуолим изза бўлиб қайтар экан қулоғига биров шивирлагандек бўлди: «Ораларингизда энг кучлиларинг кимлигини айтайми? У ғазабга келганда ўзини тутиб тура оладиганингиздир». Унинг эсига тушди. Бу сўзларни муборак Ҳадис китобида ўқиганди.

МУРУВВАТ

Абдулла ота эшик қоқиб келганида, Зарифа болаларини кийинтираётганди.

— Ие, ие, ясаниб қаёққа? — Абдулла ота катта-кичик болаларни эркалади. Кейин бир четда хўмрайиб турган Ибодуллага қаради.

— Ҳа, тойча сенга нима бўлди ўзи?

Ибодулла индамай бурнини тортди. Зарифа хўрлиги келиб кўзига ёш олди:

— Мактабга бормасмиш. Болалар кийиминг эски деб бирга ўйнатишмабди. Янгисини олиб берай десам ёлғиз қўлман, отахон. Единчди дегандек...

Абдулла ота бир хил бўлиб кетди.

— Қани, той, тур-чи ўрнингдан, — деди у. Ибодуллага, — сени бир ўйнатиб келай, — ота болани етаклаб чиқиб кетди.

Кўп ўтмай эшикдан Ибодулла хурсанд кириб келди. Эгнида янги мактаб формаси, оёғида туфлича, Кўзлари қувончдан ёниб турарди.

— Бу сизга экан, — деди қўлидаги чоғроққина тугунни онасига узатиб. Зарифа тугунни очди: қандқурс, беш-олтита нон, икки килоча гўшт. У йиғлаб юборди.

Абдулла ота уйига кириб кампирига тайинлади:

— Ҳар куни кечқурун бир товоқ ошингни Зарифага чиқаришни канда қилма. Худога шукр, рўзғоринг бисёр. Тан-жонимиз соғ. Чиқиб ҳол-аҳволидан хабар олиб тур. Эри тирик бўлганида маҳалланинг олди келини бўларди. Қандоқ қилади, пешонасига сиғмади.

— Ҳа-а, — бепарво қўл силтади кампири, — эсимга келганда бериб турибман...

— «Мен етимнинг кафиллигини олган одам билан жаннатда бирга бўлурман» дейилган Ҳадисда, — босиқлик билан деди ота, — бу билан жаннатга даъвогарман демоқчимасман. Етимнинг бошини силаш шунчалар улуғ демоқчиман. Уйда ҳамма нарса бўлатуриб, қўшнинг зориллаб турса бермаслик гуноҳ, кампир.

Кампир мулойимлашди.

— Вой бир нарса дедимми, Зарифа ўз қизимдек ахир.

Зарифа бу пайтда Ибодулланинг қувончига шерик бўлиб, дилдан қувнарди...

Темур УБАЙДУЛЛО.

Қалдирғочлар

⊙ 1867 йилда генерал-майор Монтейфиль уйида Тошкентда биринчи театр саҳнаси қурилди. 1871 йилда эса дастлабки клуб биноси бунёд этилди. Унинг саҳнасида рус ҳаваскорларининг спектакллари кўрсатилди.

⊙ Туркистонга биринчилардан ташриф буюрган Ф. Надлер раҳбарлигидаги труппа узоқ вақт мобайнида 1880 йилгача Тошкент ва бошқа шаҳарларда спектакллар намойиш этди.

⊙ А. П. Чеховнинг машҳур «Ваня тоға» ва «Уч опа-сингиллар» пьесалари билан туркистонлик театр мухлислари илк бор 1990 йилда танишдилар. Бу икки асар бўйича саҳналаштирилган томошаларни Б. Янов бошчилигидаги труппа аъзолари тақдим этишди.

⊙ 1910 йилда ўзбек театри тарихида илк бор ёзма драматургия пайдо бўлди. Шу йили драматург Абдулрауф Самадовнинг «Бетофиқлар», кейинроқ эса Маҳмудхўжа Беҳбудийнинг «Падаркуш» пьесалари ёзилди.

⊙ Республикамизда биринчи ҳаваскорлар труппаси 1913 йилнинг охирида тузилди. Жамоа труппа ташкилотчиси Маҳмудхўжа Беҳбудийнинг «Падаркуш» пьесасини саҳналаштирди. Ушбу саҳна асари биринчи марта Самарқанддаги халқ уйида кўрсатилди.

⊙ 1930 йил 1 октябрда Ҳамза номидаги академик драма театри қошида дастлабки ўзбек ишчи-ёшлар театри очилди.

⊙ 1962 йилда Тошкентда дастлабки профессионал халқ театрлари, бадиий ҳаваскорлик жамоалари учун буюртма ва шартнома асосида театр кийимлари, пойабзал, қимматбаҳо бўлмаган металл ва тошлардан тақинчоқлар тайёрлаб берадиган устахона очилди. 1987 йилдан эса у театр - экспериментал комбинати деб юритила бошланди.

Шавкат САЪДИЕВ тайёрлади.

* Дилкаш суҳбатлар

ЁШЛАР ҚЎША ҚАРИСИН

⊙ Янги оила қурилди. Жамиятнинг яна бир кичик жамоаси вужудга келди. Уни бунёд этишда, мустаҳкамлашда никоҳнинг аҳамияти жуда каттадир. Шу муносабат билан биз шаҳримиздаги «Наврўз» никоҳ уйининг директори Бўстон Шерматовага бир неча савол билан мурожаат қилдик.

— Бўстон Рашидовна, ўзингизга маълумки, шаҳримизнинг ҳар бир туманида никоҳни қайд этиш уйлари бор. Лекин шунга қарамай, сиз раҳбарлик қилаётган «Наврўз» никоҳ уйига келувчиларнинг сони жуда кўп. Бунинг сабаби нимада? Умуман, аҳолига хизмат кўрсатишда қандай афзалликлар борки, мазкур никоҳ уйини ҳамма яхши кўради?

— Ўзим ҳам шундай саволни кутган эдим. Гапингиз тўғри. Шаҳарда, ҳар бир туманда никоҳ уйлари мавжуд. Биз ҳам аслида расмий ҳолда учта, яъни Чилонзор, Мирзо Улуғбек ҳамда Акмал Икромов туманларига хизмат қиламиз. Бироқ, «Наврўз» шаҳар никоҳ уйи бўлганлиги учун бошқа тумандан келганларни ҳам қабул қилаверамиз. Бу биринчи сабаби бўлса, иккинчидан ҳамманинг ҳам ўзига яраша орзу-ҳаваси бўлади, қолаверса гўзалликни ҳар бир киши яхши кўради. Бизнинг никоҳ уйимиз шаҳримизнинг марказида, энг чиройли жойга жойлашган. Бир томонда Ўзбекистон миллий боғи, бир томонда Халқлар Дўстлиги саройи. Бу ерда никоҳдан ўтишнинг ҳам ўзига яраша ҳаваси, гашти бўлса керак-да, келувчилар кўп. Биз ана шуларни ҳисобга олиб имкон қадар аҳолига намунали хизмат кўрсатишга ҳаракат қиламиз. Никоҳни қайд қилишнинг ўзига яраша файз билан, тантанали маросим сифатида ўтказамиз. Аслида ҳам шундай-да. Инсон ният қилиб умрида бир марта никоҳдан ўтсин ва шу кун ҳамма унинг ёдида қолсин. Бизнинг мақсадимиз ана шу.

— Бир кунда нечта никоҳ қайд қилинади?

— Ҳар хил. Баъзида жуда кўпайиб кетади. Мен сизга бир ойда ёки бир йилда ўртача қанча никоҳ қайд қилинишини айтишим мумкин. Бир йилда биз 5 минг, баъзан 5,5 минг никоҳни қайд этамиз. Йилнинг август, сентябрь, октябрь ойлари тўйлар мавсуми бўлганлиги учун никоҳ ҳам кўп қайд қилинади. Бу пайтда бир ойда никоҳлар мингдан ошади. Қишда, январь, февраль, март ойларида анча енгиллаб, ойига 150 та атрофида никоҳ қайд қиламиз. Ҳозирги пайтда аҳолига 8 нафар малакали, ҳуқуқий билимга эга бўлган ходимларимиз хизмат кўрсатишяпти.

— Никоҳдан ўтиш қонун-қоидаси ҳақида ҳам гапирсангиз.

— Оила қурмоқ ниятида бўлган икки ёш — йигит ва қиз бизга ариза ёзишади. Биз уларнинг аризаларини кўриб чиқиб, бир-бирларини ўрганишлари, яхшилаб ўйлаб кўришлари учун бир ой муддатга муҳлат берамиз.

— Сиз ҳуқуқни ҳимоя қилувчи мутахассис сифатида шу муддатга қандай қарайсиз? Йигит ва қизнинг бир-бирларининг табиати, хулқ-атворини ўрганиш учун у озлик қилмасмикин? Агар ривожланган давлатларни олиб қарайдиган бўлсак, бу муддат анча кўпроқ.

— Гапингизда жон бор. Икки ёш бир-бирини тўлиқ ўрганиш учун бир ой камлик қилади. Лекин бизда кўпинча ариза бериш танишув, бир-бирини билиш, ўрганиш жараёнидан кейин берилади. Ёки ўзбек оилаларининг

70—80 фоизида қиз узатиб, ўғил уйлантиришни ота-оналар ҳал қилишади. Яъни йигит қизни учраштиришади. Ёшлар бир-бирига маъқул бўлсалар, ариза ёзилади. Бунда кўпинча ўша удумларимиз, одатларимизга ҳам амал қилинади. Халқ орасида юлдузи юлдузига тўғри келса бўлгани, деган гап бор-ку. Бунинг маъноси ҳам катта.

— Ариза ёзиб, кейин аризасини қайтиб олганлар ҳам бўладими?

— Жуда камдан-кам ҳолларда бўлиб туради. Унда ариза бериб, никоҳдан ўтишга келишмайди. Биз бу аризани уч ой муддатда ушлаб туриб, кейин бекор қиламиз. Ариза бериш биз учун юридик далил эмас. Қачонки никоҳ қайд қилинсагина у биз учун ҳужжат ҳисобланади. Ўн бир йил давомида архивда 70 мингдан ортиқ никоҳ қайд қилинганлиги тўғрисида ҳужжат сақланади.

— Ёш келин-куёвларга қандай имтиёзлар берилаяпти?

— Никоҳ қайд қилингандан кейин биз уларга уй жиҳозларини йигирма фоиз арзон олишлари учун қоғоз берамиз. Бироқ ҳозир иқтисодий тақчиллик шароитида уй жиҳозларининг ўзи йўқ. Майли, тўлиқ нархда бўлса ҳам улар дўконларда турса аҳоли олади. Бизнинг олдимизга жиҳоз ололмай арз қилиб келганлар ҳам бўлди. Шундан кейин биз уларга дўконларнинг шахсий ҳисоб рақамларини аниқ белгилаш чорасини қилдик.

— Маълумки, бу йил Халқаро оила йили деб эълон қилинган. Шу муносабат билан ёш оилаларни мустаҳкамлаш борасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Бизнинг «Наврўз» никоҳ уйимиз ёнимиздаги Ўзбекистон миллий боғи маъмурияти билан ҳамкорликда «Севги синови» деган тадбир ўтказиб, унга ёш келин-куёвлар ўртасида суҳбатлар, савол-жавоб баҳсларини ташкил қилдик. Шунингдек Тошкент шаҳар хотин-қизлар комитети билан биргаликда «Соғлом авлод учун» номи билан аталувчи тадбирни ўтказдик. Унга кўпни кўрган пири-бадавлат отахон-онахонларни, намунали оилаларни таклиф қилдик. Бундан ташқари никоҳ уйи қошида ёш келин-куёвлар учун турли мавзуларда суҳбат, машғулотлар олиб борамиз. Унда тиббиёт, ҳуқуқни ҳимоя қилиш ходимлари иштирок этадилар.

— Иш фаолиятингизда энг эсда қолган кун бўлганми?

— Ҳа, бундай кунлар кўп. Лекин мен яхши кўрадигани эса бир оиладан тўрт йигитнинг никоҳини қайд қилган кундир. Уни жуда кўп эслайман. Биласизми, Мирзо Улуғбек туманида Мирзараимовлар оиласидан Ҳасан-Ҳусан, Ҳасанча-Ҳусанчалар никоҳдан бир кунда ўтишган. Ҳозир улар жуда яхши яшаяптилар. Ҳадемай яна бир ана шундай ака-укаларнинг тўйлари бир кунда бўлади. Улар Чилонзор туманида туришади. Бизга никоҳни қайд этиш учун ариза беришган. Умуман, ишимиздан мамнунмиз. Чунки ҳар куни ўзгаларга қувонч, шодлик улашишни ўйлаб ишга келамиз. Истардимки, ҳар бир хонадонда тўйлар бўлаверсин.

Назира СОДИҚОВА суҳбатлашди.

* Мозийга одил назар

ҲИНДИСТОННИ КИМ КАШФ ЭТГАН?

Туркистон — дунёдаги энг қадимий, ижтимоий-иқтисодий ҳаёт жуда эрта бошланган кўҳна ўлкалардан биридир. Бинобарин, бу ердаги тоғлар, текисликлар, дарёлар, кўллар ва бошқалар ҳақида маълумотлар жуда қадимдан мавжуд. Марказий Осиёда бошқа фанлар қатори география ва ўлкашунослик энг юқори чўққига кўтарилган давр — Шарқ Уйғониш даврига (IX—XII асрлар) тўғри келади.

Маълумки, бу даврда ўлкамизда қомусий билим соҳиблари, ажойиб олим, мутафаккир, географ ва сайёҳлар — Муҳаммад ал-Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Абу Наср Форобий (IX аср), Абу Зайд Балхий, Жайҳоний, Абу Абдулла Хоразмий (X аср), Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино, Маҳмуд Қошғарий, Ҳофизи Абру (XI аср)лар яшаб ижод этишган. Уларнинг аксарияти табиатшунос, географ, сайёҳ ва жаҳонгашта бўлишган. Тарихий манбаларга кўра, шу даврларда Марказий Осиёда айрим болалар беш ёшдан ёзув ва ҳисобга ўргатилиб балоғатга етгач, савдо карвонларига қўшиб, узоқ мамлакатларга савдогарчиликни ўрганиш учун юборилган. Саводли бўлиш ва чет мамлакатларни кезиш аҳоли географик тасаввурини анча кенгайтирган.

Буюк алломаларимизнинг баракали ижод маҳсули — шоҳ асарлари жаҳон фани тарихида ўчмас из қолдирди. Бу асарларда ўлкамиз табиати, аҳолиси, хўжалиги ва бошқалар ҳақида қимматли маълумотлар ёзиб қолдирилган. Темурийлар даври (XIV асрнинг иккинчи ярми ва XV аср) география фани ва географик кашфиётларнинг иккинчи юксалиш даври ҳисобланади. Бу даврда сайёҳ, тарихнавис ва географ олимлар — Ғиёсиддин Наққош, Абдураззоқ Самарқандий, Мирзо Улуғбек, Али Қушчилар яшаб ижод этишди.

Ғиёсиддин Наққош Хитойга элчи сифатида бориб, Ҳиротдан Хонбалиққача (Пекингача) бўлган улкан ҳудудни босиб ўтди ва бу ҳудудларнинг тарихи, аҳолиси, шаҳарлари ҳамда табиати ҳақида ажойиб маълумотлар тўплади. Абдураззоқ Самарқандий эса Ҳиндистонда элчи сифатида узоқ вақт бўлиб, улкан географик маълумотлар тўплаган. Шуни таъкидлаш лозимки, Абдураззоқ Самарқандий Афанасий Никитиндан 28 йил аввал Ҳиндистоннинг кўп ерларига саёҳат қилиб, бу мамлакатни ажойиб қилиб тасвирлаб берган.

Маърифатпарвар шоҳ ва табиатшунос олим Мирзо Улуғбек ҳам Марказий Осиё географияси ва астрономиясига муносиб ҳисса қўшган. Улуғбек бошлаб, Али Қушчи ёзиб тугатган машҳур «Зижи Кўрагоний» унинг расадхонасида битилган бўлиб, у катта географик аҳамиятга ҳам эгадир. Марказий Осиё тўғрисидаги географик тасаввурларнинг кенгайишида Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг хизматлари ҳам каттадир. Бобур Марказий Осиё, Афғонистон ва Ҳиндистоннинг жуда кўп ерларини кезиб чиқиб, ажойиб географик маълумотлар тўплади. Бу маълумотлар асосида муаллифнинг машҳур мемуар асари «Бобурнома» яратилди. Бобурдан кейин ҳам Марказий Осиё ҳақида географик маълумотлар тўпланди ва кўплаб географик кашфиётлар амалга оширилди.

Хуллас, XIX асрга қадар маҳаллий табиатшунос олимларимиз географ ва сайёҳларимиз томонидан юртимизнинг географик иншоотлари кўплаб тилга олиниб, яхшигина тасвирланган ва тасвирлаган кўп жойларнинг схематик бўлса-да, хариталари чизилган. Бугина эмас, Муҳаммад ал-Хоразмий, Абу Райҳон Беруний, Маҳмуд Қошғарий, Ҳофизи Абру ва бошқа алломалар ўз асарларида ҳатто дунё харитасини тасвирлаганлар.

Лекин, ажабланарлиси шундаки, юқорида тилга олинган алломаларимиз география тарихига оид рус ва совет манбаларида аксарият «араб олимлари» деб ҳисоблаб келинди. Бунга қисман, ўрта асрларда географик адабиёт араб ёзуви ва тилида яратилганлиги ҳам сабаб бўлди. Минг афсуски, мустабид совет тузуми даврида ҳам собиқ марказий шаҳарларда нашр этилган илмий-географик ва ўқув адабиётида маҳаллий олимларимизнинг бой географик ва харитачиликка оид мероси ҳақида деярли ҳеч қандай маълумот берилмай келди. Фақат рус шарқшуносларининг асарларигина бундан мустаснодир.

Юқоридаги маълумотларни келтиришимиздан мақсад шуки, Марказий осиёлик ўтмишдош буюк алломаларимизнинг назари ва меҳри тушган, пойи қадами теккан, номи тилга олиниб, кўпинча ажойиб тасвирлаган табиатимиз эҳромлари — тоғлари, довонлари, чўққилари, водийлари, дарёларининг бош ирмоқлари, тоғ кўллари ва бошқалар гўё XIX асрнинг иккинчи ярмидагина кашф қилиниб тасвирланган, харитага туширилган деган нотўғри умумлашма хулоса илмий ва ўқув адабиётида, улар орқали омма ўртасида чуқур ўрнашиб қолди. Худди шунинг учун ҳам бу жойларининг аксарияти рус географ, табиатшунос ва сайёҳларининггина эмас, балки ашаддий мустамлакачилари номи билан муҳрланиб қолди. Бу анъана XX аср бошида ва мустабид совет тузуми даврида ҳам давом этиб келди.

Бизнингча, марҳум географ олим Ҳамидулла Ҳасанов таъкидлаганидек, Марказий Осиёга нисбатан «географик кашфиёт» тушунчасини эҳтиёткорлик билан қўллаш лозим. Юқорида айтилганидек, рус ва Европа сайёҳларининг кўпчилиги маҳаллий олимларимизнинг бой географик меросидан бехабар бўлишган. Шунинг учун ҳам географик «кашфиётлар» сунъий равишда ниҳоятда кўпайтириб юборилди. П. Семёновнинг XIX асрнинг иккинчи ярмида Тянь-Шань тоғларини кашф этиши, Иссиқкўл ва унинг атрофидаги водийлар, тоғ тизмаларининг рус сайёҳлари томонидан кашф этилганлиги, В. Ошаниннинг ўлкадаги энг катта музлик (Федченко музлиги) ва Пётр I номи берилган тизмани кашф этиши, А. Миддендорфнинг Фарғона водийсининг илк географик тасвирини берганлиги каби таъкидлар бизнингча ҳақиқатдан йироқдир. Чунки XIX асргача маҳаллий олимларимиз ўлкамизнинг тоғли қисми рельефи, сувлари ва умуман, табиий географик хусусиятлари тўғрисида бирмунча мукаммал маълумотлар берганлар.

Бугунги кунда Марказий Осиёнинг табиий харитасини кўздан кечирар эканмиз, Коммунизм, Ленин, Карл Маркс, Корженевский, Данков чўққилари, Пётр I тизмаси, Федченко, Абрамов музлиги каби кўплаб европача номларни кўрамиз. Бинобарин, энди минтақамиздаги табиий географик иншоотларнинг номлари ҳақида жиддий ўйлашиб кўриш вақти келди.

Фикримизча, энди уларга янги номлар изламай, уларнинг туб жой аҳоли томонидан берилган асл номларини топишимиз ва тиклашимиз лозим. Чунки бу тамойил — жой номларини белгилашнинг бош тамойилидир. Бунга яққол мисол шуки, ҳатто ижтимоий-иқтисодий, маданий жиҳатдан юксак ривож топган Америка Қўшма Штатлари ва Америка қитъасида аксарият йирик табиат иншоотлари ҳамон шу қитъанинг туб жой халқлари — ҳиндлар томонидан қўйилган номлари билан аталади. Иккинчи тамойил — ўлкамиздаги тоғ тизмалари, чўққилар, довонлар, йирик музликлар ва ҳоказолар ўрта асрда яшаб ижод этган буюк алломаларимизнинг қутлуғ номларини беришдир.

Раҳмонбек РАҲИМБЕКОВ, география фанлари доктори, профессор.
Мирали МИРАКМАЛОВ, Тошкент Давлат университети аспиранти.

* Кўпнинг кенгашига

МАДАНИЯТЛИЛИК БЕЛГИСИ

Инсонга хос бўлган одоб, хулқ-атвор, дид-фаросат, моддий ёки маънавий даражаси, дунёқарашини англатишда унинг ташқи кўриниши, яъни кийган кийими ҳам муҳим аҳамиятга эга. Маданиятлиликнинг асосий белгиларидан бири кийиниш одатидир.

Маълумки, инсоният онгида бегоналардан уялиш, истиҳола қилиш, андиша каби тушунчалар ва ҳар давр учун расм-русмларнинг пайдо бўлишидан одамлар кийинишни одат қилганлар. Шунинг учун кийиниш маданияти жинс, ёш, давр, қолаверса миллат, урф-одат, касб-кор, замон ва ривожланишнинг муайян босқичи, шарт-шароит, табиат билан чамбарчас боғлиқ бўлган. Асримизнинг иккинчи ярмида фан-техниканинг муттасил ривожланиши бевосита инсон кийимига ҳам таъсир кўрсатди. Натижада ранг-баранг, бир-биридан такрорланмас модалар пайдо бўлиб, у миллий кийимларни маълум даражада четга суриб чиқарди. Унинг ўрнига Европа кийиниш маданияти кириб келди.

Ҳозирги пайтда кўча-кўйда аёлларимиз, айниқса қизларнинг либосларига назар ташласангиз, ранг-бaранглик киши диққатини ўзига тортади. Тўғри, бу либослар замон расмига монанд, урф бўлган. Лекин айнан ўша урф, мода кетидан кўр-кўрона эргашиш туфайли аъло матолардан тикилган кўйлаклар ҳар кимнинг эгнида ҳам кўзга чиройли кўринавермайди. Балки, аксинча, одамнинг ғашига тегади. Баъзи аёлларнинг билиб-билмай ўта дабдабали кийинишлари қоматларига ярашмаганидан ташқари, атрофдагиларга ҳам ғайриоддий бўлиб кўринади. Шунинг учун мода кетидан кўр-

кўрона эргашмай, биринчи навбатда ўзининг қомати, рангига мос келиши, ёши, қолаверса удумларимизга тўғри келишини ҳисобга олиш керак.

Аёлларимизнинг гўзаллиги фақат кийиниш билан ўлчанмайди. Очиқ чеҳра, келишган қиёфа, тоза ва гавдага мос тикилган кийимлар уларни моддий ва маънавий гўзал қилиб кўрсатишга етарлидир. Бироқ буни кўпчилик унутиб қўяди. Айниқса қизлар ўртасида бир-бирига ўчакишиш, қимматбаҳо кийимларга қизиқиш кенг тус олган.

— Ҳозирги қизларимиз устбошга жуда ўч, — дейди кўпни кўрган онахон Рихсия Расулова. — Биз институтни битта кўйлак билан битирганмиз. У пайтда урушдан кейинги оғир йиллар эди. Биз тоза, бутун кийинсак шунинг ўзи катта гап эди-да. Ҳозиргилар эса икки кун бир хил кийинишмайди. Яна ҳаммаси асл кийимлар. Бу билан мен қизларимизни айбламоқчи эмасман. Лекин ҳар нарсада меъёр бўлгани яхши-да. Эскиларда бир гап бор. Уйда ва кўчада кийинишга етарлик тоза ва ўзига муносиб кийимлари бўлган аёлнинг ортиқча нарсаларни тикдириб, исроф ишларни қилиши хайрли эмасдир. Шунинг учун кийим-кечак, зеб-зийнатга керагидан ортиқ ўрилмай ота-оналарни ортиқча харажатдан сақлаш айни муддаодир.

Бундай олиб қараганда онахоннинг гапларида жон бор. Кийимга ўта ружу қўйиш инсоннинг ундан ҳам муҳим бўлган нарсаларга эътиборини сусайтиради. Молпарастлик эса яхшиликка олиб келмайди. Кўпчилик қизлар бу фикрга қарши чиқадилар. Баъзан улардан «Унда мода, кийиниш расми ким учун, нима учун чиқарилади?» деган саволларни кўп эшитиш мумкин. Бунга жавобан Республика модалар марказининг бош санъатшуноси Нигора Муҳамедованинг фикрларига қулоқ тутдик.

— Моданинг пайдо бўлиши, кириб келиши ҳам худди санъат асарига ўхшайди. Бирорта расм мусаввирнинг ижод маҳсули бўлса, янги либос, костюмлар ҳам чеварларнинг ижодлари натижасидир. Энди моданинг расм бўлишига келсак, у мажбурий эмас. Замон, давр, ҳатто тараққиётга мос бўлган, тайёрланган янги либослар намойиш қилинади.

Дарҳақиқат, маданиятлилик кийган либоснинг қиммат-арзонлигида, урф бўлишида эмас, балки тоза, шунингдек қоматга ярашиқлигида, кийимни танлаб кия билишдадир. Бунда албатта либос танага ярашиқли бўлишини, ҳеч қандай зарар келтирмаслигини ҳам ҳисобга олиш мақсадга мувофиқдир. Шунда қизларимиз кўзга янада гўзал, кўркам бўлиб кўринади.

Назира ТОШПЎЛАТОВА.

Сиз кутган учрашув

БИР ЖУФТ ОҚҚУШ

● Уларга ҳамманинг ҳаваси келади. Шуларга ўхшаб қўша қарисам дейди. Уларни кўрган заҳотимиз негадир тиниқ сувли кўлда оҳиста сузиб юрган икки чиройли оққуш кўз ўнгимизда намоён бўлади.

Обид Толипов ҳамда Муҳаббат Йўлдошева — икки Ўзбекистон халқ артистлари, икки халқ маорифи аълочилари ва ниҳоят тотув оила бошлиқлари. 55 йил ҳам саҳна машаққатини, ҳам ҳаётнинг аччиқ-чучугини бирга тотиб келишмоқда. Обид ака етмиш беш, Муҳаббат опа эса етмишга кирдилар.

Суҳбатни кимдан бошласак экан, деб ҳайрон бўлиб турувдик. Муҳаббат опа оила бошлиғига ҳурмат юзасидан Обид ака бошлашларини таклиф қилдилар.

●

— Обид ака, театрга қандай кириб келгансиз?

— 1918 йилда Тошкентда туғилдим. 9 йиллик мактабда ўқиб юрган пайтимда драма тўгарагига қатнашиб юрардим. Бир куни томоша қўйганимизда Аброр Ҳидоятов ҳамда Жавод Обидовлар келиб томоша қилишди. «Театр ўқув юртида ўқиб чиқ» деб, ўзлари Тошкент театр техникумига олиб келишди. Биринчи марта ижро этган ролим «Торт наърангни, Хитой» спектаклида эди. Ролим Оғага — Маннон Уйғурга ёқиб тушди. Ўқишни битириш арафасида Ҳамза театрига «Ревизор»ни диплом иши қилиб олиб келдим. Кейин Жавод Обидов раҳбарлигида 12 кишидан иборат Ёш томошабинлар театри ташкил этилди. Гуруҳ таркибида мен ҳам бор эдим. Шундан буён мана шу театрда ишлаб келаяпман.

Обид акада ҳам актёрлик, ҳам режиссёрлик, ҳам ёзувчилик маҳорати мужассамлашган. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Иброҳим Аҳмедов билан биргаликда «Сирли сандиқ», «Жасур», «Гумон», «Анқов» каби пьесалар яратиб, уларни саҳналаштиришга муваффақ бўлган. 1958 йили Ўрта Осиёда илк бор театрга иқтидорли ёшлар жамланиб, махсус режиссёрлик курси очилган. Анатолий Қобулов, Маҳкам Муҳаммедов, Учқун Назаровлар илм олган бу даргоҳда Обид ака ҳам ўқиган эди.

— Муҳаббат опа, Обид ака билан қай йўсинда танишиб қолгансиз?

— Бу киши саҳнада қатнашиб, ўқишдан ташқари мактабда драма тўгарагини олиб борар эдилар. Мен ҳам худди шу мактабда ўқиб, тўгаракка ҳам қатнардим. Ўнинчи синфни битказмасимдан қўлимдан етаклаб театрга олиб келганлар. Мен бувимнинг қўлларида қолгандим. Бу орада турмуш қурдик. Обид ака 1940 йили ҳарбийга кетдилар. Барча қийинчиликларга қарамай, мен театрга қатнашда давом этардим. Уруш бошланиб қолиб, Обид аканинг уйга қайтишлари яна орқага сурилиб кетди. Мен қайни эгачим, уларнинг 4 яшар ўғилчалари, қайним ва ўғлим қолгандик. Рўзғорга ҳарна бўлсин деб театрнинг либослар тикиш бўлимида чевар бўлиб ишладим.

— Муҳаббат опа, Обид ака уруш бошланганидан то унинг ниҳоясигача фронтда бўлганлар. Олти йил кутиб яшабсиз. Ахир уруш—уруш-да...

— Биласизми, мен нима учундир Обид аканинг қайтиб келишларига қаттиқ ишонганман. Биз доимо ўша пайтда хат ёзишиб турардик. Ёзган мактубларини ҳеча̀м ташлаб юбормасдим. Қаранг, улар бир сандиқ бўлиб йиғилган. Фақат 1945 йилнинг дастлабки ойларида улардан хат келмай қўйди. Тоза хавотирланганман. Обид ака театр жамоасига менинг аҳволимдан хабардор бўлиб туришни қаттиқ тайинлаган эдилар. Ўз навбатида жамоа ҳам мени улар қайтиб келгунларича қоғозга ўралган қанддай асраган.

— Обид ака, туғилиб ўсган тупроқдан, оиладан, энг азиз кишилардан бир неча йил йироқда бўлгансиз. Қайтиб келганингизда қандай ҳис-туйғулар уйғонганди қалбингизда?

— Армиядан қайтиб келиб, чала бузилиб ётган ҳовлилар орасидан уйимизни қидириб юрардим. Рўпарамдан чиқиб қолган беш ёшлар чамаси болакайдан Анора опанинг уйлари қайси, деб сўрадим. Ўшанда ўзимнинг тўнғич фарзандимдан уйимизни сўраганимни билмаган эканман. Кўзимдан ёш тирқираб оққанини, ўша пайтдаги ҳаяжонланганимни таърифлаш жуда мушкул. Ҳозир худога шукрки, беш фарзандимиз, ўн бир невара, тўртта эварамиз бор. Болаларимизнинг бири кимёгар, бошқаси муаллим... қўйингки, қурувчиси ҳам бор. Иш қилиб барчасининг жамиятимизга фойдаси тегиб турибди. Ҳаммаси уйли-жойли, ўзидан тинган.

— Муҳаббат опа, Обид ака билан шунча йил мобайнида саҳнада биргасизлар, биргаликда оила тебратасизлар...

— Шунча йил саҳнада, оилада бирга яшаш... Кўпчиликнинг таъкидлашича биз яхши яшаган эканмиз. Аслида-чи? Бизда йўқчилик ҳам бўлган, анча қийинчиликлар ҳам кўрганмиз. Турмушимиз билан бир кунда саҳнадаги ҳамкорлигимиз ҳам бошланиб кетди. Фарзандларим дунёга келган кундан бешолти кун ўтиб саҳнага чиқиб кетаверганман, ишонинг. Обид ака икковимизнинг аҳиллигимизга сабаб— бир-биримизга бўлган ўзаро ишонч ва ҳурмат десам янглишмаган бўламан. Уйдаги гап уйда, театрдаги гап театрда қолган. Ўн олти ёшимда турмуш қуриб ҳаётдаги кўп қийинчиликларни кўрдим. Ҳамкасбларимиз менга ҳавас қилиб дунёга келган қизчаларининг исмини Муҳаббат деб қўйишган. Ўзим уй-рўзғорга, театрга содиқ қолганман.

— Жуда яхши гапирдингиз. Чиндан ҳам театрга муносабатингиз қандай?

— Мени Ёш томошабинлар театри тарбиялади. У менинг дорилфунунимдир. Бор-йўғи 9-синф маълумотига эгаман. Лекин олий даражали ижрочи деган номни олишга муяссар бўлдим. 50 ёшгача ёш қизалоқ, шўх ўғил болалар ролини ижро этдим. Бутун бошли оналар образи галереясини яратдим. Саҳнада ўйнаган ролим 200 дан ошиб кетди. Обид ака билан саҳнада кўпинча она-бола ролини яратардик. «Абдулла Набиев», «Мардлар қиссаси», «Қисмат», «Қорақалпоқ қизи» спектакллари шулар жумласидан. Ҳаётда нимага эришган бўлсам шу жамоа орқали эришдик. Улардан бутун умр миннатдормиз.

— Обид ака, турмуш ўртоғингизнинг қайси фазилатлари сизга кўпроқ ёқади?

— Муҳаббатхон менинг асл Муҳаббатим, маслаҳатчим, болаларимнинг куюнчак онаси, у киши билан 55 йил гаплашиб тўймаганман.

— Уларни ҳеч рашк қилганмисиз? Саҳна ҳаётида бундай ҳолларнинг учраб туриши табиий-ку...

— Рашк бошланса, театр бўлмайди. Театрда ҳамма нарса шартли равишда бўлади. Ўйнаётган ижрочи ўша образни яратади. Саҳнада роль ўйнаётган аёлни рашк қилиш энг маданиятсиз одамларгагина хосдир.

— Муҳаббат опа, оиладаги ўзаро муносабатингиз театрдаги муносабат билан ўхшашми?

— Саҳна санъатида биз эр-хотинмиз деб бир-биримизнинг камчилигимизни аяб ўтирмаймиз. Оилада бутунлай бошқача, бир-биримизга кўмаклашамиз. Келишмовчиликлар қайси оилада йўқ дейсиз. Аммо бу кишининг айтганлари айтган, деганлари деган. Жаҳллари чиқиб кетган пайтда биз жим турамиз. Умуман олганда актёрнинг қони ҳамиша қайнаб туриши керак. Жаҳли чиқмайдиган одам артист бўлолмайди.

—Ҳозирги оила қураётган ёшларга қандай тилаклар билдирасиз?

— Мустақил ҳаётга қадам қўяётган ҳар бир йигит-қиз, жуфти ҳалолининг оила аъзоларини, қариндошларини ўзининг авлоди деб билиши керак. Келин-куёв келишувчан, аҳил бўлиши, улар ўртасида энг аввало ўзаро муҳаббат, ишонч бўлиши лозим. Ёшлар оиласи бизнинг оиламиз каби мустаҳкам бўлишини истардим.

— Кейинги пайтларда қандай роллар устида ишладингиз?

— Обид ака билан бирга «Асрат», «Насриддин», «От кишнаган томонда» каби қатор томошаларда бирга қатнашганмиз. Ундан ташқари 146-мактабда театр студияси ташкил этиб, ҳозир болажонларимизга саҳна сирларини баҳоли қудрат ўргатиб келамиз. Мақомчилар, раққосалар гуруҳини ташкил этдик.

— Келажакда иккови́нгизнинг қандай орзу-умидларингиз бор?

— ОБИД АКА: — Юртимизда тинчлик, омонлик бўлсин, ҳар бир оилада тинчлик, тотувлик, иноқлик бўлсин. Мустақил давлатимиз тезроқ ривожланган мамлакатлар қаторига қўшилсин.

МУҲАББАТ ОПА: — Болалар тарбиясидаги анча аҳамиятли республика болалар театрининг томошаларини янги театр биносида кўриш менинг азалий орзум.

— Эзгу орзуларингиз тезроқ рўёбга чиқсин!

Суҳбатдош Назокат УСМОНОВА.

Дил тубидан

МЕҲНАТ БИЛАН ГЎЗАЛДИР ИНСОН

Инсон онгли ҳаёти давомида гоҳ ғамгин, гоҳ қувончли кунларни бошидан ўтказади. Лекин ҳар икки ҳолатга ҳам келишнинг боисига кўпинча аҳамият бермайди. Гўёки шундай бўлиши шартдек. Лекин барибир инсон умид билан яшайди. Яхши кунлар, фароҳли тунлар илинжида ўй суради. Мўъжизалар келишини, ҳаётида нимадир бўлиб, умрини ўзгартириб юборадиган дақиқалар келишини кутиб яшайди гўё. Аслида-чи? Мўъжиза ўзи келадими? Менимча, ҳамма нарса инсоннинг ўзигагина боғлиқ. Сал ҳафсала қилса, дунёга теранроқ нигоҳ билан қараса, фикр юритса бас. Масалан, неча йиллардан маълумки қуёш эрталаб чиқиб, кечқурун ботади. Табиат қонуни бу. Шу оралиқда бўлган вақтни қандай ўтказиш эса инсоннинг ўзига боғлиқ. Қўполликдан кечиб, сал мулойимроқ бўлсак, уйни батартиб қилиб, оила аъзолари жамулжам ўтириб чой ичиш, бир пиёла чой устида ҳангомалашиб, навбатдаги ишларни бўлиб олиш мумкин. Ишхонада ўзаро самимий бўлиш ишнинг енгил кўчишига, асаб мушакларининг касалланмаслигига олиб келади. Шарқона одоб, ҳурмат, иззат ҳукм сурган ишхонада ишлаш, қайтиб келиб яна уй юмушларини бажараверишмумкин бўлган яхши бир ҳолатдир. Фарзанд тарбиясига эътибор бериш, улар билан шуғулланиш ҳам ўзаро тушуниш орқали берилса, кутилган яхши натижага эришиш мумкин. Ҳамма ёқни тозалаб, кирларни ювиб, ойналарни артиб бўлиб яхши бир қўшиқ эшитиш эса кишига маънавий озуқа беради. Демоқчиманки, бир яхши нарсага эга бўлиш ёки дам олишдан олдин жиндек меҳнат қилиш керак.

Ҳаётимизни гўзал қилиш, уни мазмунан бойитиш демак ўз қўлимизда. Демак, ҳаракат, ҳафсала бўлса бўлгани. Шунда сиз-у биз мўъжиза кутиб эмас, балки яратиб, йўқдан бор қилиб яшаймиз. Ахир айтадиларку:

Меҳнат билан
гўзалдир инсон,
Ғойибдан келган
бахт бу бир афсона...

Муқаддас ЮСУПОВА.

Ижодий жамоаларда

ПАРИЖГА ЙЎЛ ОЛГАН «УЛУҒБЕК»

● Дунёримизнинг истиқлолга эришиши республикамиздаги кўплаб ижодий муассасалари каби илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудиясига ҳам катта имкониятлар очиб берди. Бу имкониятлар нималардан иборат, дея киностудиянинг фидойи режиссёрларидан бири Низом Маҳмудовдан сўрадик.

— Иттифоқ тасарруфидан чиққанимиздан кейин киностудиянинг тарихий фильмлар яратишига асосий эътиборни қарата бошладик. Муқаддас қадамжолар, тарихий обидалар, қадимшуносларимиз фаолияти, халқимизнинг анъанавий миллий урф-одатлари ҳақида кўплаб ҳужжатли фильмларни тасвирга тушира бошладик. Ўзбек адабиётига, санъатига катта ҳисса қўшган миллатимиз фахри ҳисобланган бир қатор шоир, ёзувчи ва умуман етук зиёлиларимиз ҳақида қатор фильмларни суратга олдик. Киностудиямизда тасвирга олинган Беҳбудий, Чустий, Малик Набиев каби маданиятимиз намоёндалари тўғрисидаги фильмлар бунга мисол бўла олади. Шунингдек, «Темур Тузуклари» номли кинофильмни ҳам томошабинлар яхши кутиб олишади, деб ўйлайман.

— Буюк мунажжим Мирзо Улуғбекнинг таваллудига бағишлаб фильм ҳам суратга олинибди...

— Фақатгина мен эмас, балки бошқа режиссёрларимиз ҳам ушбу шонли санага бағишлаб «Гўри Амир», «Самарқанд» каби ҳужжатли фильмлар яратишди. Умуман, бу санага атаб катта дастур тайёрланяпти. Мен яратган фильмга келсак, «Улуғбек» фильми ўша даврга оид бўлган воқеаларни акс эттирувчи ҳужжатли-оммабоп фильмлардан бири. Уни фақат Ўзбекистонда эмас, балки Туркиянинг Истамбул шаҳридаги Сулаймония кутубхонасида ҳам лентага олганмиз. Ўша жойдаги Султон Аюб қабристонида буюк алломалар, шу жумладан Улуғбекнинг шогирди Али Қушчи ҳам дафн этилган. У ердан ҳам талайгина лавҳалар олишга муваффақ бўлдик. Ҳозирда киностудиямизда «Оила» ва «Менинг заминим» номли фильмларни тайёрлашга ҳозирлик кўриляпти...

Суҳбатдошимизнинг сўзларидан маълум бўлишича, яқин кунларда Франция Республикаси пойтахти Парижда ҳам Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллиги кенг нишонланар экан. Унда Ўзбекистон Республикаси илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудияси ўзининг бешта янги, тарихий мавзудаги фильмлари билан иштирок этади. Улар орасида Низом Маҳмудовнинг «Улуғбек» фильми ҳам бор. Ҳужжатли суратлар намойиш этиладиган катта кўргазмага юртимиз жамолини, унинг ўтмиши, бугуни ҳамда келажагини бутун дунёга акс эттирувчи суратлар қўйилади. Бу юртимизнинг дунё назарига тушишида киноленталарнинг нақадар катта аҳамияти борлигига яна бир тасдиқдир.

Нодира УМАРОВА.

2 октябрь—Ўзбекистон халқ таълими ходимлари куни

НАВОИЙ ҲАМ УЛУҒЛАГАН

Одатда Кўкчадан ўтаётганда бутун Эски шаҳар аҳлига таълим берган устозлар — Оқилхон Шарофиддинов, Абдужалил Фаёзов, Усмон Орифжонов, Наби Расулов, Абдураҳим Тўлаганов, Саъдулла Исматов каби муаллимлар хотираси олдида таъзим қиламиз. Улар ўз вақтида мураббийликни мукаммал эгаллаб, мактабда таълим бериш билан бирга алифбо, физика, адабиёт, химия, математикага оид турли-туман дарслик ва услубий қўлланмаларни ўзларидан мерос қолдирган табаррук устозлар эди. Бу фозил инсонлар сўнгги нафасларигача халққа зиё таратишдек мўътабар вазифани бажариб келишди, минглаб шогирдлар тарбиялашди.

Азалдан юртимизда муаллимлик энг эзгу, улуғ касб ҳисобланиб келади. Бу касб соҳиблари шунчалик серқирра бўлишлари керакки, баъзида кишидан туғма қобилиятни талаб этади. Болани бутун қалби билан севадиган меҳри дарё устоз кўпроқ табассум қилади, камроқ қовоқ солади, ўз фазилатлари билан болаларни тушуна биладиган бўлиши керак. Чунки болаларни тушуниш, улар фикрини баҳолай билиш, уларнинг ҳис-туйғуларини қадрлаш, ташвиш ва ишларини жиддий деб қабул қилиш ва бу билан ҳисоблашиш даркор.

Ҳазрат Навоий бу ажойиб фазилатларни шундай тасвирлайдилар:

Иш эрур улким, ўзи они
қилур,
Ҳикмат улким, ҳам ўзи
они билур.

Дарҳақиқат, киши руҳининг муҳандислари ҳақида ҳар қанча эзгу фикрлар айтилса ҳам камдек. Чунки, одам ким бўлишидан қатъий назар, устозлардан дастлабки сабоқни олади, алифбони ўрганади.

Бугунги кунда, муаллим зиммасига юкланган вазифалар кўлами шунчалик кенгки, уларни бажариш келажаги буюк давлат яратишга муносиб ҳисса бўлиб қўшилади.

Шуни таъкидлаш зарурки, маориф давлат сармоясидаги соҳа бўлиб, унинг ривожланиши бевосита миллий даромадларнинг ўсиш суръатига боғлиқлигини биз муаллимлар яхши тушунмоғимиз керак. Ўзбекистоннинг ўз миллий валютасига ўтиши, осойишта шароити, саноати ва деҳқончиликдаги мўл-кўлчилик, сўзсиз маорифни янада ривожлантиришга олиб келади. Дарслик, услубий қўлланмаларга келсак, маълумки, илгари бу борада марказ ҳукмрон эди. Бу йилги аҳволни назардан кечирадиган бўлсак, кўплаб ўзбек олим-муаллимларининг дарсликлари чоп этила бошлаганини кўрамиз. Ўзбек тилида миллатимизга хос услубий қўлланмалар ҳам нашр этилаяпти. Республикамиз ўз миллий педагогикасини қайта тиклаши, ўзига хос кучли педагогика марказлари бўлишини жуда истардик. Бунда ҳамма нарсага ақл кўзи билан қараш, келажагимиз муаллимларини ҳам ўйлаш керак.

Масаланинг яна бир муҳим томони — бизда педагогика бўйича олимларнинг ниҳоятда камлигидир. Уларнинг матбуотда чиқишлари, ўткир услубиёт ва тавсиялари ниҳоятда оз. Шундай экан, республика олий Аттестация комитети педагогика бўйича ҳимоялар сонини кўпайтириб, республикамиздаги энг кучли услубий муаллимларга имтиёзлар берадиган вақт келди.

Ўқитувчининг услублари, тавсия этаётган янгиликлари, педагогика соҳасидаги кашфиётлари ҳимоясига асос бўлиши керак. Жойлардаги юзлаб илғор муаллимлар иш тажрибасини тезда бутун республикага оммалаштириш, илмий маърузалар асосида улар ишини юзага чиқариш керак.

Хуллас, муаллимга ҳам моддий, ҳам маънавий рағбат бўлсагина келажакда бу соҳага кўплаб ёшлар кела бошлайди. Ҳазрат Навоий ҳеч бир касб эгасини муаллимдек улуғлаган эмас:

Ҳақ йўлида ким сенга бир
ҳарф ўқитмиш ранж ила,
Айламак бўлмас адо онинг
ҳақин юз ганж ила.

Бахтиёр КАРИМОВ,
Ўзбекистон халқ таълими аълочиси.

БУ—ҚИЗИҚ

ШУ ГАП ТЎҒРИМИ!

Буюк инглиз физиги, механик, астроном ва математик Исаак Ньютоннинг ўта паришонхотирлиги ҳақидаги гаплар кенг тарқалганди. Бу ҳақда олимнинг ўз қўли билан зобит дўстига ёзган қуйидаги қисқача хати ҳам гувоҳлик беради: «Дўстим! Бу ерда ҳамма сенинг икки жангда ғалаба қозонганинг, учинчисида эса ҳалок бўлганинг ҳақида гапиряптилар. Шу гап тўғрими — йўқми, менга ёзиб юбор! Ахир сенинг ўлиминг мени қанчалик қайғуга солиши мумкинлигини биласан-ку!».

МЕН ИШЛАЙМАН, У ЭСА ГАПИРАДИ

Буюк инглиз физиги Майкл Фарадей катта маърузалари пайтида асбобларни ҳозирлаб, ажойиб кўргазмали тажрибалар кўрсатувчи ёрдамчиси, заҳирадаги сержант Андерсенни жуда ҳурмат қиларди. Аммо Андерсен, гарчи у хўжасига содиқ бўлса-да, буюк олимнинг кашфиётларидан унчалик ҳайратга тушмасди. У доимо: «Хўш, Фарадей нима қиляпти? Ҳамма ишни ўзим бажаряпман, у фақат гап сотади, холос» деб такрорларди.

«АҲМОҚОНА» БАШОРАТ

1896 йили Парижда автомобиллар кўргазмасининг тантанали ёпилишида иштирок этган таниқли француз физиги Марсель Депре сўзга чиқиб, ҳадемай яратиладиган, соатига 60 километргача тезликда юрувчи автомобиль учун қадаҳ кўтаришларини сўради. Бунга жавобан даврадаги таниқли автомобиль лойиҳаловчиси (конструктор) норози тўнғиллади: «Қачонгача бундай кимсалар ўзларининг аҳмоқона башоратлари билан тантаналарни бузиб турадилар?!».

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ тайёрлади.

Бўш вақтларингизда

Топқирлигингизни синаб кўринг

Қуйидаги матнда баён этилган саволлар жавоби рақамлаштирилган. Сирли рақамлар тилсимида буюк мунажжим ва математик олим Мирзо Улуғбекнинг доно фикрларидан бири яширинган. Очқич матни қуйидагича:

1. Улуғбек ҳақида илмий ишлар қилган Галина Пугаченкова санъатшунос...(?) — 1, 8, 10, 11, 4.

2. Улуғбекнинг сафар, ҳарб юришларида хотира дафтари тутиб, воқеаларни ёзиб борган котиб Ғиёсиддин ...(?) — 5, 4, 7, 7, 1, 2.

3. Атмосфера ёғини—2, 6, 9, 12, 10, 5, 3.

ТОПШИРИҚ: Чарақлаб турган номерланган юлдуз номини биласизми?

Инобат МИРЗАЕВА.

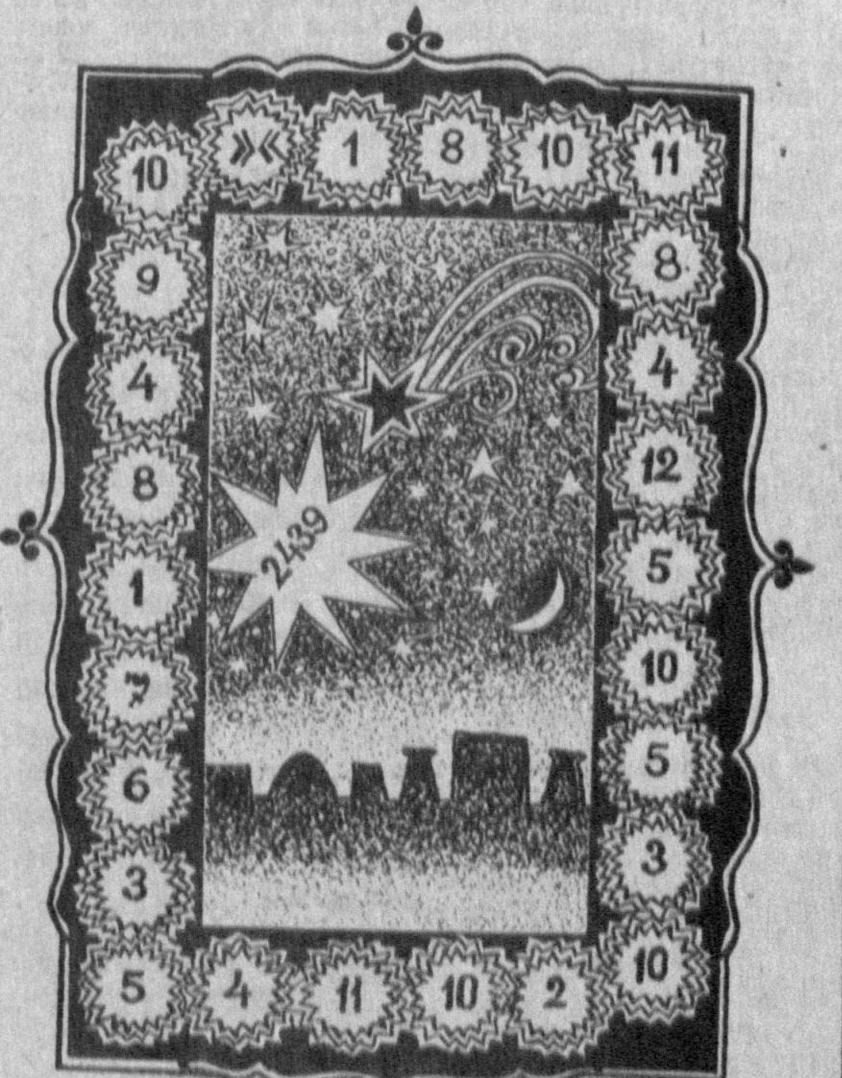

Газетамизнинг шу йил 9 сентябрь сонида ёритилган муаммономанинг жавоби:

Очқич: 1. Хумо. 2. «Тўмарис». 3. Байроқ. 3. Гулистон. 5. Юлдуз. 6. Тошкент. 7. «Ялла». 8. Эрк.

Шеърий мисралар:
Эй, гўзал юртим, муборак шонли Истиқлол сенга,
Ярқираб, тақдир қўли бахш айлаган иқбол сенга.

Газетада эълон қилинган бошқотирма ва муаммоларни ечиб, бизга хат йўллаётган муштарийларимиз кўпчиликни ташкил этади. Шулардан Жиззах вилояти, Ғаллаорол туманидаги А. Навоий маҳалласидан С. Имомқулов, 2-Тошкент Давлат тиббиёт институтининг доценти А. Аюбов, Тошкент тумани, Келес шаҳридан Тўлқин Ўрмонбеков, Сурхондарё вилояти Денов тумани, Ғалаба жамоа хўжалигидан Баҳром Қобилов ва бошқалар жавобларини тўғри топганлар.

Анъанага айланган учрашув

Собир Раҳимов туманидаги 22-ўрта мактабда таълим-тарбия самарадорлигини ошириш учун барча имкониятлар ишга солиняпти. Шу боис ҳам ушбу масканда ўқувчиларнинг ўзлаштириши яхши. Ўз вақтида мактабни ажойиб саркарда, генерал Собир Раҳимов, генерал Собиржон Охунжонов, ёзувчи ва шоирлардан Қуддус Муҳаммадий, Пўлат Мўмин, Эркин Воҳидов, Анвар Исроилов, Мақсуд Қориев ва бошқалр битириб кетишган. Яна бир томони, билим даргоҳини турли йилларда тугаллаб, ҳаётга йўлланма олган собиқ ўқувчиларнинг учрашувлари анъанага айланиб қолган.

Ана шундай учрашувлардан бири бундан 40 йил олдин мактабни битирган собиқ ўқувчилар билан бўлиб ўтди. Шу куни бу ерга келаётганларни ўқувчилар гуллар билан кутиб олдилар. Мактаб директори Ҳакимжон Ҳошимов меҳмонларни қутлаб, йиғилишни очди. Ўтган давр мобайнида мустақил ҳаётга йўлланма олиб, оила қуриб, катта ижодий муваффақиятларга эришган собиқ ўқувчилар бирбирларидан аҳвол сўраб, ютуқлари билан табриклашди. Улар орасида техника фанлари доктори, профессор Қудратилла Латипов, «Биолог» бирлашмасининг бош мутахассиси Абдулла Қориев, техника фанлари номзоди Пўлат Мақсудов ва бошқалар бор эди.

Катта хонани тўлдириб ўтирган ўқувчилар собиқ битирувчи акаларининг қандай таълим олишгани, устозлари берган топшириқларни сидқидилдан бажарганликлари, ҳозирги кунда олиб бораётган ишлари тўғрисидаги сўзларини мароқ билан тингладилар. Улар ўзлари тайёрлаган концерт дастурини меҳмонларга тақдим этишди.

Нодира ШАРИПОВА.

◎ СУРАТЛАРДА: учрашувдан лавҳалар.

Равиль Альбеков олган суратлар.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ҲАФТАЛИК КЎРСАТУВЛАР

Душанба, 3. X

ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви. 18.10 «Тадбиркорлик мактаби». 18.35 «Сурнай навоси». Сунnатилла Қорабоев. 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 «Телеоператор нигоҳида». Бухоро. 19.40 «Қўшиқ рақсга уланса». Розия Абдулхаирова ва Тошпўлат Маткаримов. 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 «Истиқлол фидойиси». Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллигига бағишланади. 23.05—23.30 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II
«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Учқун». 19.00 «Нуқтаи назар». 19.25 «Олқишлар». 19.40 «Тақдир». 20.00 «Эътибор». 20.15 «Ишқ ранги». 20.30 «Кайфият». 21.00—22.00 «Аксадо».

ЎзТВ III

19.20 «Мультқарусель». 19.30 «Тараққиёт».

«ОМАД» таништиради:

20.00 «Совға». 20.30 «4/8». Мусиқий кўрсатув. 20.50 «Суперспорт». 1-қисм. 21.20 Эълонлар. 21.25 Видео— «О». 23.00 Эълонлар. 23.05—23.15 «Курьер».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

18.00 Эрнст Неизвестний билан учрашув. 18.45 «Ким аслида ким?» рукни премьераси. XX аср. Ф. Шаляпин. 18.50 Янгиликлар. 19.00 «Тиғиз пайт». 19.25 «Шаддод Роза». Телесериал (Мексика). 19.55 «Биз». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.40 «Қарама-қаршилик». Ҳужжатли фильм. 22.35 «Спорт уикэнди». 22.50—23.20 1994 йил юлдузлари.

Сешанба, 4. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 «Қувноқ эскадрон». Бадиий фильм. 10.05 «Зебо, Зиёда ўйнар». Фильм-концерт. 10.30 Ўқув кўрсатуви. География. 11.00 Немис тили. 11.30 Ўқув кўрсатуви. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 12.00 «Жаҳон бўйлаб киносаёҳат». Халқаро туризм кунига бағишланади. 12.40—14.40 «Синов даври». Телеканал.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви. 18.10 «Кичкинтой» устахонаси. 18.40 «Пул қадри». 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 Спорт хабарномаси. 19.30 «Таълим ва ислоҳот». Давра суҳбати. 20.00 Мусиқий дақиқалар. 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 «Оила». 21.45 «Табассум қил». Ўзбекистон халқ артисти Отажон Худойшукуров куйлайди. 22.40 «Серенада», «Ура». Қисқа метражли бадиий фильмлар. 23.30—23.55 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II
«ОМАД» таништиради:

18.30 «Мультфейерверк». 19.15 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 19.40 «Видеогид». 20.00 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 20.40—22.40 «Кинонигоҳ».

ЎзТВ III

19.20 «Мультқарусель». 19.30 «Ғазалхон ёшлигим». 20.10 «Дурдаршн» телекомпаниясининг кўрсатувлари (Ҳиндистон). 21.10 «Телеоператор нигоҳида». Самарқанд. 21.25 Тошкентда Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгашининг Халқаро семинари.

«Тошкент» студияси таништиради:

21.55 «Спорт-тайм». Видеоканал.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30—9.00 «Тонг».

***

18.00 «Кўҳна майдон сирлари». 18.45 «Ким аслида ким?» XX аср. С. Дали. 18.50 Янгиликлар. 19.00 «Тиғиз пайт». 19.25 «Шаддод Роза». Телесериал. 19.55 «Мавзу». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.40 «Илк манбадан». 21.50—23.30 Ғалабанинг 50 йиллигига. «Тирикларни чорлайман...» Бадиий фильм «Солдатлар боради...» (А. Довженко номли киностудия, 1976 й.

Чоршанба, 5. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 «Доктор Абстнинг тажрибаси». Бадиий фильм. 10.30 Ўқув кўрсатуви. Ботаника. 11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 11.15 Янги алифбони ўрганамиз. 11.45 «Ёшлик» студияси. «Ойдин орзулар». 12.15 Диёр тароналари. 12.45—13.50 Болалар театрида: «Яраш — яраш». Йўлдош Охунбобоев номидаги Ёш томошабинлар театрининг спектакли.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви. 18.10 «Ишбилармон». 18.40 «Шеърий дақиқалар». Гулчеҳра Жўраева. 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 «Ўзбекона лутф». Адабий кўрсатув. 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 Замонавий ўзбек қўшиқларининг «АНОР» телевизион танлови. 22.00 Ўзбек киносининг 70 йиллиги олдидан. «Алишер Навоий». Бадиий фильм. 23.35—24.00 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II
«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Ёд этиб». 19.10 «Хонадонингизда тинчлик бўлсин!». 20.10 «Коллекция». 20.30 «Қиш тараддуди». 21.15 «Тошкент оқшомида». 22.15—23.30 «Хўроз». Бадиий фильм.

ЎзТВ III

19.20 «Мультқарусель». 19.30 «Хазинамиз таянчи». 20.00 «Телеоператор нигоҳида». Лондон. 20.15 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

«ЎЗБЕКИСТОН» ТЕЛЕКАНАЛИ

21.05 «Би-Би-Си» янгиликлари. 21.20 «Ўзбекистон жаҳонга юз тутмоқда». 22.05 «Сиёсий портретга чизгилар». Жон Мейжор. 22.25 «Мусиқий саёҳат». 22.55—23.10 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30 —9.00 «Тонг».

***

18.00 Эфирда—Давлатлараро «Мир» телерадиокомпанияси. «Ўз-ўзлари ҳақида». 18.30 «Инсон ва қонун». Махсус сони. 18.45 «Ким аслида ким?» XX аср. Б. Шоу. 18.50 Янгиликлар. 19.00 «Тиғиз пайт». 19.30 Россия муаллими. 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.40 А. И. Солженицин билан учрашув. 22.00—23.30 Бадиий фильм.

Пайшанба, 6. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 Бадиий фильм. 10.30 Ўқув кўрсатуви. Табиатшунослик. 11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 11.15 Инглиз тили. 11.45 «Саломат бўлинг!». 12.05 «Ёрқин юлдузлар». Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишланади. 12.35 «Севмай бўлурми сизни?...» Мусиқий кўрсатув. 13.05 — 13.35 «Ёшлик» студияси. «Имконият излаб».

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви. 18.10 «Санъат ғунчалари». 18.30 «Ўсимлик моддалари кимёси» бўйича I халқаро симпозиум. 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 «Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!». 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 «Пахтазорга оқшом қўнганда». Кўрсатув ва концерт. 22.00 Буюк Ғалабанинг 50 йиллиги олдидан. «Урушнинг тўртинчи йили эди». Бадиий фильм. 23.25 — 23.50 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II
«ОМАД» таништиради:

18.30. «Омад» тақвими. 18.40 «Жозиба». 19.00 «Бир шингил ҳангома». 19.10 Видео янгиликлари. 19.35 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 20.20—22.20 «Кинонигоҳ».

ЎзТВ III

19.20 «Мультқарусель». 19.30 «Дурдаршн» телекомпаниясининг кўрсатувлари (Ҳиндистон). 20.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

*

«Тошкент» студияси таништиради:

21.20 «Эсдалик учун дастхат». 21.50 «Ҳар соҳадан бир шингил». 22.10 «Менинг кўчам». 22.40—23.20 «Антенна».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30—9.00 «Тонг».

***

18.00 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 18.30 «Россиянинг мовий дарёси ғарб томон оқмоқда». 18.45 «Ким аслида ким?» XX аср. Генрих Форд I. 18.50 Янгиликлар. 19.00 «Тиғиз пайт». 19.25 «Шаддод Роза». Телесериал. 19.55 В. Вульфнинг муаллифлик кўрсатуви. «Кумушранг шар». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.40 «Москва —Кремль». 22.00—23.30 Бадиий фильм.

Жума, 7. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 «Чегем ҳангомаси». Бадиий фильм. 10.20 «Бола бошидан...» Мактабгача тарбия масалалари. 10.50 Немис тили. 11.20 «Кафолат». 11.50 «Ёшлар куйлаганда». 12.20 «Бунёдкор». 12.50—13.50 «Ёшлик» студияси. «Талабалар саҳнасида».

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви. 18.10 «Жасур чўпон бола», «Кечикмасдим». Мультфильмлар. 18.25 «Изланиш ва муаммолар». 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 Бевосита мулоқот. 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Мурод Соҳибов куйлайди. 21.30 «Ўзанини топар дарёлар». 22.20 «Севги қудрати». Бадиий фильм. 23.30—23.55 «Ўзбекистон» ахбороти.

ЎзТВ II
«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 «Ўтмишсиз келажак йўқ». 19.00 «Билиб қўйган яхши». 19.20 «02» тўлқинида. 19.45 «Деҳқон ҳиммати». 20.15—21.50 «Тирранча». Бадиий фильм.

ЎзТВ III

19.20 «Мультқарусель». 19.30 «Фармон ва унинг ижроси». 20.00 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм. 20.50 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).

«ОМАД» таништиради:

21.05 «Эм-Ти-Ви»дан мусиқалар. 21.25 «Суперспорт». 2-қисм. 21.55 «Даракчи». 22.05 Эълонлар. 22.10—23.00 Видео —«О».

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30—9.00 «Тонг».

***

18.00 «Инсон ва қонун». 18.35 «Ҳужжатлар ва тақдирлар». 18.50 Янгиликлар. 19.00 «Бомонд». 19.20 «Шаддод Роза». Телесериал. 19.50 «Мўъжизалар майдони». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.40 «Ҳафтанинг машҳур кишиси». 22.00—23.00 «Детективлар клуби»да. «Сан-Франциско кўчалари» Телесериал. 5-серия.

Шанба, 8. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 «Робинзон Крузонинг ҳаёти ва ажойиб саргузаштлари». Бадиий фильм. 10.30 Ҳужжатли экран. 11.15 «Ёшлик» студияси. «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» почтасидан. 12.15 «Ўзбекистон бастакорлари». Муҳаммаджон Мирзаев. 13.45 «Шоҳруҳ» клуби. 14.15 «Ижод саҳифалари». Неъмат Ёқубов. 14.55—15.55 «Сирли сандиқ» телеўйини.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Уч қурбақа». Мультфильм. 18.10 Мактаб ўқувчилари учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим». 18.50 Спорт хабарномаси. 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Эълонлар. 19.25 «Истиқбол сари». 19.40 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси дуторчи қизлар ансамблининг концерти. 20.10 Оқшом эртаклари. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Эълонлар. 21.00 Мақсуд Шайхзода. «Мирзо Улуғбек». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театри спектаклининг телепремьераси. 23.15 «Тунги ёғду». Дам олиш кинодастури.

ЎзТВ II
«ОМАД» таништиради:

9.00 «Мультфейерверк». 9.45 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 10.10 «Видеогид». 10.30 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 11.10 «Кинонигоҳ». 12.50 «Омад» тақвими. 13.00 «Жозиба». 13.20 «Бир шингил ҳангома». 13.30 Видео янгиликлари. 13.55 «Эм-Ти-Ви» оҳанглари ва эълонлар. 14.40 Кинонигоҳ».

***

«Тошкент» студияси таништиради:

18.30 Болалар учун. «Табассум». 19.10 «Эсдалик учун дастхат». 19.40 «Кичик дебют». Шуҳрат Аббосов. 20.00 «Антенна». 20.30—22.30 «Кинематограф».

ЎзТВ III

10.00 «Ёшлик» студияси. «Садо». 10.30 «Безнен мирас» (татар тилида). 11.10 «Дўстлик чегара билмайди». 11.40—12.20 «Рангин камон» (тожик тилида).

***

19.20 «Мультқарусель. 19.30 «Ёшлик» студияси. «Хайрли оқшом!».

«ЎЗБЕКИСТОН» ТЕЛЕКАНАЛИ

20.30 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар». 20.55 Корея Республикаси ташкил топган кунга. 21.30 «Ўзбекистон — қадрдон уйимиз». 22.00 «Би-Би-Си» янгиликлари. 22.15 «Бу ажиб дунё». 22.35 «Анор меваси». Мусаввир Ўрол Тансиқбоев. 23.15 Ўзбекистон телевидениесида Хитой телевидениеси кунлари. 23.45—24.00 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

18.10 «Брейн-ринг». 19.00 «Ўшангача ва ундан сўнг...» Кўрсатувни В. Молчанов олиб боради. 19.55 «Кулги панорамаси». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.45—23.30 Бадиий фильм.

Якшанба, 9. X

ЎзТВ I

7.00—9.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.00 «Маҳобҳорат». Кўп қисмли телевизион бадиий видеофильм (Ҳиндистон). 87—88-сериялар. 10.30 «Ёшлик» студияси. «Ватанимга хизмат қиламан». 11.00 Бир асар тарихи. Мирмуҳсин. «Темур Малик». 11.45 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар». 12.30 Оилавий ансамбллар телевизион фестивали. 13.05 Цирк! Цирк! Цирк! 13.50—14.50 «Хотира». Ўзбекистон халқ артисти Расулқори Мамадалиев.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби. 18.00 «Лизюкова кўчасида яшовчи мушукча». Мультфильм. 18.10 Мактаб ўқувчилари учун. «Рисолат қиз ўйнасин». 18.35 «Ойнаи жаҳонда». 18.55 Эълонлар. 19.00 «Ҳафтанома» (рус тилида). 19.30 Эълонлар. 19.35 «Якшанба оқшомида». Мусиқий кўрсатув. 20.25 Эълонлар. 20.30 «Ҳафтанома». 21.00 Эълонлар. 21.05 «Тановар» миллий рақс ансамблининг «Севги нидоси» номли рақс спектакли. 22.15 ЎзТВ хазинасидан. «Фотима». Бадиий фильм. 23.50—00.20 «Ҳафтанома».

ЎзТВ II
«ОМАД» таништиради:

17.00 «Совға». 17.30 «4/8». Мусиқий кўрсатув. 17.50 «Суперспорт». 18.10 Эълонлар. 18.15 Видео—«О». 19.45 Эълонлар. 19.50 «Курьер». 20.10 «...Яна обҳаво ҳақида». 20.20 Ҳафталик шарҳ. 20.30 «Эм-Ти-Ви» мусиқаси. 20.50 Эълонлар. 20.55 «Суперспорт». 21.25 «Юлдузлар жилоси». Мусиқий кўрсатув. 22.00 «Даракчи». 22.10 Эълонлар. 22.15 —24.00 Видео—«О».

ЎзТВ III

10.00 Замонавий ўзбек қўшиқларининг «АНОР» телевизион танлови. 11.00 «Интердиалог». 11.40 «Календарда байрам кунлари». 12.10—12.45 «Ҳамкорлик—тараққиёт нишонаси».

***

19.30—20.30 «Дурдаршн» телекомпаниясининг кўрсатувлари (Ҳиндистон).

*

«ЎЗБЕКИСТОН» ТЕЛЕКАНАЛИ

20.30 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар». 20.55 Ўзбекистон телевидениесида Хитой телевидениеси кунлари. 21.25 «Би-Би-Си» янгиликлари. 21.40 «Колумб кашф этган диёр». 1-кўрсатув. 22.20 «Туризм маршрутлари бўйлаб». Самарқанд. 22.50 «Бу ажиб дунё». 23.10 «Спорт, спорт, спорт». 23.25 «Уммондан томчи». 23.55—00.10 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.

«ОСТАНКИНО» ТЕЛЕКАНАЛИ

18.20 «Баскетбол жазаваси», «Ҳақиқий ажина овловчилар». Мультфильмлар. 19.15 «Россия тароналари». Н. Мухаметзянов куйлайди (Қозон шаҳри). 19.40 «Бутун Россия, Салом!». 20.10 «Текс ва Сувости ҳокими». Бадиий фильм (Италия). 22.00—22.45 «Якшанба». Ахборот-публицистик кўрсатуви.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

Мамлакатимиз пойтахтининг иқтисодий, маданий ҳаётига оид хабарлар, савдо, алоқа, транспорт ва бошқа хизмат кўрсатиш тармоқларининг бугунги хилма—хил фаолиятига доир эълон ва билдирувлар, шунингдек, хусусий эълонлар, ҳафталик телекўрсатувлар дастури ёритиладиган ўзбек тилидаги янги нашр — "ТОШКЕНТ ҲАФТАНОМАСИ" октябрь ойидан бошлаб 90.000 НУСХАДА чоп этила бошлайди.

Рўзғор, турмуш муаммоларини ҳал қилишда Сизнинг дастёрингиз, ҳамдард, ҳамнафас кўмакчингизга айланадиган бу ҳафтаномада хабар ва билдирувларини ёритишни истаган корхоналар, ташкилотлар, хусусий шахслардан буюртмалар қабул қилина бошланди.

ТОШКЕНТ ҲАФТАНОМАСИ

1995 йилда асосан обуна йўли билан тарқатилади (нашр кўрсаткичи — 75505)

Ҳозирча эса газета—журналлар ойлан савдо қилувчи дўкондорлар харидорлар талабини ўрганиб, Ўзбекистон Алоқа вазирлиги матбуот тарқатиш марказининг шаҳар ёки республика бошқармаларига "ТОШКЕНТ ҲАФТАНОМАСИ"га исталган миқдорда буюртма беришлари мумкин.

"ТОШКЕНТ ҲАФТАНОМАСИ" реклама ва эълонларни ёритишда театрлар, кинотеатрлар, маданият ва маориф ҳамда спорт ташкилотларининг буюртмалари, шу жумладан, уруш ва меҳнат ногиронларининг хусусий эълонлари учун айрим ГАЗЕТАЛАРГА ҚАРАГАНДА ИККИ БАРАВАР, РЕКЛАМА—АХБОРОТ АГЕНТЛИГИНИНГ МАВЖУД НАШРЛАРИГА ҚАРАГАНДА ЭСА 25 ФОИЗ КАМ ҲАҚ ТЎЛАШ ИМТИЁЗИНИ БЕРАДИ.

"ШАРҚ"
нашриёт—матбаа концернининг.
Реклама—ахборот агентлиги.

«СУВСОЗ» ТРЕСТИ

сув ўтказгич тармоқларида таъмирлаш ишларини бажариш ва 1994 йил куз мавсумига тайёрлаш муносабати билан

истеъмолчиларга

ҚУЙИДАГИЛАРНИ МАЪЛУМ ҚИЛАДИ:

3 октябрь соат 9.00 дан 4 октябрь соат 21.00 гача ШАЙХОНТОҲУР туманининг Зарбдор, Шифокор, Тошмуҳамедов кўчаларида, Вали Жумаев кўчаси ва унга туташ тор кўчаларда, М. Ғолиб кўчаси ва унга туташ тор кўчаларда, Талабалар шаҳарчасида; ЯККАСАРОЙ туманининг Усмон Носир, Муқимий, Саломатин, Сирожиддинов кўчаларида; ЧИЛОНЗОР туманининг 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 мавзеларида СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ.

ШАЙХОНТОҲУР туманининг Жарариқ маҳалласи, Форобий кўчаси ва унга туташ кўчаларида СУВ БЎЛМАЙДИ.

4 октябрь соат 9.00 дан
5 октябрь соат 21.00 гача

ЮНУСОБОД туманининг 6, 7, 8, 9, 10 мавзелари ва Собир Раҳимов туманида — СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ.

6 октябрь соат 9.00 дан
7 октябрь соат 9.00 гача

ЧИЛОНЗОР туманининг «Е», «И», 3, 7, 8-мавзеларида, Муқимий кўчасининг, Қатортол кўчасидан то Чилонзор кўчасигача қисмида СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ.

ЧИЛОНЗОР туманининг 5 мавзесида СУВ БЎЛМАЙДИ.

СУВ БЎЛМАЙДИГАН ЖОЙЛАРГА МАХСУС СУВ ТАШУВЧИ АВТОМАШИНАЛАР ЮБОРИЛАДИ.

Телефонлар: 33-15-95, 33-75-95, 56-60-06.

Жамғарма банки

ДИҚҚАТ ЯНГИЛИКЛАР

ҚИСҚА МУДДАТЛИ ДЕПОЗИТ ҲИСОБИ СИЗГА ҚИСҚА МУДДАТДА ФОЙДА КЕЛТИРАДИ!

БУ ОМОНАТ ҲИСОБЛАРИ 1994 ЙИЛ 1 ОКТЯБРДАН КИРИТИЛМОҚДА ВА БУ ҲИСОБЛАР:

— 3 ой муддатга омонатнинг энг кам миқдори 300 сўм бўлганда 30 фоиз миқдорида даромад тўлаш шарти билан,

— 6 ой муддатга омонатнинг энг кам миқдори 200 сўм бўлганда 60 фоиз миқдорида даромад тўлаш шарти билан,

—12 ой муддатга омонатнинг энг кам миқдори 100 сўм бўлганда 120 фоиз миқдорида даромад тўлаш шарти билан очилади.

ҚИСҚА МУДДАТЛИ ДЕПОЗИТ ҲИСОБЛАРИ БЎЙИЧА ОМОНАТ ФАҚАТ НАҚД ПУЛ БИЛАН ОЧИЛАДИ.

КЎРСАТУВЧИГА БЕРИЛАДИГАН ОМОНАТ ТУРИНИ ОЧСАНГИЗ — СИЗ КЎПГИНА МУАММОЛАРДАН ХАЛОС БЎЛАСИЗ!

БУНДА ҚУЙИДАГИ АФЗАЛЛИКЛАР МАВЖУД:

— омонатнинг сирлиги ва тўлиқ сақланишига кафолат берилади;

— пул қўйиш ёки олиш учун омонатчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжат талаб қилинмайди ва фамилияси, исми, отасининг исми омонат дафтарчасида ҳамда бошқа ҳужжатларда ёзилмайди.

Кўрсатувчига бериладиган омонат бўйича йилига 30 ФОИЗ миқдорида даромад тўланади.

1994 ЙИЛ 1 ОКТЯБРДАН ТАЛАБ ҚИЛИБ ОЛИНАДИГАН ОМОНАТ БЎЙИЧА ЙИЛИГА 30 ФОИЗ МИҚДОРИДА ФОЙДА ТЎЛАШ ШАРТИ БИЛАН ЯНГИ ФОИЗЛИ СТАВКА БЕЛГИЛАНДИ.

Тўлиқ маълумотларни Жамғарма банкининг хоҳлаган муассасасидан ҳамда қуйидаги телефонлар орқали билиб олишингиз мумкин: 33-51-95, 33-78-02.

ЖАМҒАРМА БАНКИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР БОШҚАРМАСИ.

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги «КОНЦЕРН ХУМСОН»

АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ

ТУГАТИЛАДИ

Барча даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида Хоразм кўчаси, 6-уйда қабул қилинади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АУДИТОРЛАРИ ВА БУХГАЛТЕРЛАРИ УЮШМАСИ

Ҳамма ҳудудлар учун аудиторлар ва бухгалтерларни босқичма-босқич тайёрлашни

ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

кенг қўламдаги

БОШЛОВЧИ БУХГАЛТЕРЛАР;

чет эл сармоядорлари ва ташқи иқтисодий фаолиятли корхоналар, хўжаликларда бош бухгалтерлар ва уларнинг ўринбосарлари бўлиб ишлаш учун БУХГАЛТЕРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ;

ЛИЦЕНЗИЯЛИ АУДИТОРЛАР.

Манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, Ниёзбек йўли кўчаси (аввалги Урицкий), 6-уй.
Телефонлар: 34-01-87, 35-72-51.

ТАШКИЛОТ

Лампа ЛБ-40, ЛБ-80 ва стартёрлар;
ҳар турдаги кабель ва сим маҳсулотлари;
калькуляторлар:
ёзув машинкалари ва принтерлар учунленталар;
ҳар хил бўёқ ва лаклар;
телефон аппаратлар;
офсет қоғозларини

СОТИБ ОЛАДИ

Шунингдек ТТЗ-80 ва ХТЧИ-28 тракторларини қишлоқ хўжалик маҳсулотларига

АЛМАШТИРАДИ

Телефонлар: ТОШКЕНТ (3712) 72-54-68; САМАРҚАНД (3662) 31-06-64.

Тошкент шаҳар «Дори-дармон» давлат акционерлик бирлашмасига қарашли 20-дорихонанинг думалоқ муҳри йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар ҳокими маҳкамасининг Молия бош бошқармаси жамоаси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Тошкент шаҳри бўйича назорат-тафтиш бошқармаси бошлиғи ўринбосари Ҳ. О. Олимовга онаси

Марҳамат ОЛИМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзсанқурбанки»нинг Чилонзор бўлими жамоаси бўлим бошлиғи О. А. Рашидовага волидаи муҳтарамаси

Дилшодхон Убайдуллаевна МУСАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Ўзбексавдо» давлат акционерлик уюшмаси жамоаси маъмурий хўжалик бўлимининг бошлиғи Равшан Туробович Сағатовга онаси

Карима Акрамовна САҒАТОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Она» жамияти ходимлари шу жамиятнинг бош раҳбари Нафиса Каримовна Тошпўлатовага ўғли

Турғун ТОШПЎЛАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент оқшоми

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 56-54-68, 32-56-66.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Буюртма Г—1138.
● Босмага бериш вақти 11.30.
● Босмага берилди 12.10.
123456.